

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Disputatio Prima. De Natura Logicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

PARS I.
TRACTANS PROLEGOMENA,
MATERIAM DE DISTINCTIONE ET
ENTE RATIONIS.

PROLOGUS.

Absolutâ parte Introductoriâ ad universam Philosophiam aggredior ad corpus primamq; ejus partem, Logicam scilicet, quæ incipientibus spinosa videtur & dura, ut propterea multi abeant retrò, occinentes sibi quoq; ; durus est hic sermo quis potest eum audire? quia tamen nihil tam difficile quòd non dulcis solertia vincat, nec spinæ lædant nisi incautè tangentes, neq; saxa dura offendant nisi incurios, apum instar relictis aculeis de spinis rosas carpendas, oleumq; de saxo durissimo legendum puto, & sic materiam proponam totam, in prima verò parte hæc agam & tractabo non modo Prolegomena, verùm etiam de distinctione & ente rationis, quamvis incomperito sit materias hæc considerare, magis esse Metaphysici, quam Logici, ut proinde putet Suarez d. 54. errorem esse de ente rationis tractare in Logica, existimo tamen perinde esse ubicunq; tractetur locorum, dummodò non ignoretur, unde utiliùs censeo hic eas explicare, quoniam per totam Logicam continua de ente rationis est mentio, distinctio adhuc magis hunc locum sibi vendicat, cum ea differendi modi pars sit, sequitur etenim divisionem, quam qui discretè adhibet benè docet, & benè defendit, quâ ignoratâ dubium non est quemq; gravius audire, quare cum universale sit, distinctionem claritatem parere, tenebras confusionem. Igitur sit

DISPUTATIO I.
DE NATURA LOGICÆ.

QUÆSTIO I.

Quid & quotuplex sit Logica?

Datur Logica.

Logicam Dari res omninò est certa & manifesta, ita qui contra diceret sapientissimos, imò & sanctissimos Doctores qui eam secuti, aut commentariis illustraverè, insipientiæ & amentia argueret, cujus inventores qui fuerint fusè tradunt plures Scriptores, & inter alios Conimb. & ut loquar cum D. August. lib. Civit. cap. 25. *Neq; enim ipsi (id est antiquiores Philosophi) instituerunt ut ita esset, (scilicet Philosophia tripartita in Rationalem, na-*

turalem, & moralem) sed ita esse potius invenerunt; Ad quætionem ergò veniendo congruentissimum duxi ante alia examinare ejus naturam, quidq; per Logicam intelligatur explicare, nam de rebus agendo nominum rationem indagare nequaquam supervacaneum esse dixit Plato in Cratylò, quem Aristoteles quoq; sequitur I. post. I. dum dicit, Omni disputationis initio Etymologiam & vocis interpretationem præponendam esse, Quare nota veteres Philosophos diversimodè sumpsisse Logicam & Dialecticam nam Dialecticam dicebant facultatè disceptandi & differendi ex probabilibus; quibus faveret quoq;

Varia Logica acceptio-

quoq; Aristoteles 1. top. 1. dicens Dialecticæ proprium esse de qualibet re probabiliter dis-
serere, & consonat Etymologia nominis, deriva-
tur namq; à verbo Græco διαλέγεται, unde
eam Græci dicunt, διαλογος, 1. Διαλέξις, quod
Cicero lib. 3. de nat. Deorum interpreta-
tur probabiliter disputare; Logicam verò ap-
pellabant artem conficiendi demonstrationem,
quod quam facile asseruerunt illi, tam difficile
negari potest ab aliis, nam ex Etymologia no-
minis quod est à verbo Græco λόγος latine ser-
mo, seu ratio, unde ipsi vim sumebant non plus
artem conficiendi demonstrationem, quam fa-
cultatem disputandi ex probabilibus deducere
possunt, nisi forè Dialecticam voluissent esse
partem Logicæ, sit ut sit, consuetudo moder-
norum jam obtinuit ut pro eodem sumantur,
nam ut utar verbis D. Augustini lib. 3. contra
Academicos cap. 13. Docuit me Logica cum
dere constaret propter quam verba dicuntur, de
verbis non debere contendere. Itaq; ad primam
partem quæstionis.

DICO I. Benè describitur Logica: Quòd

fit ea Philosophiæ pars in qua docetur quonam modo
verum à falso de terminandum sit. Ita D. Augusti-
nus in terminis lib. 2. Doct. Christ. cap. 34.
quod in eadem penè verbis repetit lib. 2. Civitat.
cap. 7. dum dicit, Logicam esse eam Philosophiæ
partem in qua investigatur ratiocinando, quid in ipsis
ratiocinandi regulis certa conexione trahatur, aut
quid non sit consequens, vel etiam repugnet. Con-
cordat D. Bernardus in tractat. de vita solita.
cap. 15. dicens Ratiocinatio (sic enim vocatur
etiam Logica) est rationis inquisitio, scilicet quo-
modo verum à falso determinandum sit. Nec
multum discrepat ab illa quam Recentiores
communiter tradunt, scilicet quòd sit facultas re-
gulas intellectus in operando directivas & ab errore
conservativas considerans, nam loco quòd hi Au-
thores dicunt esse facultatem, exprimitur cla-
rius per hoc quod dicatur eam esse Philosophiæ
partem, & ubi illi ponunt considerans, nostra
verius habet, docet, imò in illorum Autho-
rum videtur una particula superflua, si enim
regulas tradit in operando directivas, jam eo
ipso ab errore conservativas proponit, & si pro-
ponit ab errore conservativas, eo ipso in ope-
rando directivas tradere consuetur, ita ut una aut
altera pars superflua videatur. Patet deniq;
conclusio ex regulis bonæ definitionis, nam
constat genere & differentia, genus namq; est
ea Philosophiæ pars, cætera verò locum differen-
tiæ habent, ergo. Notandum tamen hic non esse
definitam nisi solam Logicam docentem, quam
consequentèr applicare poteris Logicæ utenti,
sed ad secundam partem progrediendo.

DICO II. Logica Primò dividitur in naturalem &

artificialem ut tradit Philosophus Elench. c. 8.
& in finem D. August. lib. 2. Civit. cap. 7. Na-
turalem definit idem Doctor Sanctus libro 83.
q. 31. Innatam vim naturæ per quam homo per-
spicit ea quæ sunt, sive est ipse intellectus in quan-
tum habet virtutem ritè apprehendendi, judi-
candi & discurrendi. Artificialis est ipsa quam
paulò ante definivimus, nec enim in abstracto defi-
niri poterant, cum naturalis sit substantia, al-
tera sit accidens, à quibus non abstrahitur uni-

voce præter ens quod non est Logica. Artifi-
cialis iterum subdividitur in docentem & uten-
tem, docens est ipsa cognitio modorum sciendi,
seu illarum Regularum secundum quas intel-
lectus in quacunq; materia discurrere potest &
verum à falso determinare; & hæc cognitio vo-
catur Logica docens actualis, seu actus Logicæ
docentis, facilitas verò quam talis cognitio sæpè
repetita gignit & relinquit, appellatur docens
habitualis, seu habitus causatus ab actu Logicæ
docentis. Utens est exercitium per quod
intellectus utendo regulis à docente traditis
conficit operationes conformiter illis, quæ con-
fectio vocatur actus Logicæ utentis, facilitas
autem ex frequentatis actibus generata, dicitur
Logica utens habitualis. Sed controversatur
inter Authores, num Logica secundum omnes
suas partes benè dividatur in docentem & uten-
tem, partes verò Logicæ sunt, topica, sophisti-
ca & demonstrativa. aliqui enim putant, secun-
dum partem topicam tantummodò benè dividi
Logicam in docentem & utentem, alii verò se-
cundum omnes partes asserunt bonam esse Lo-
gicæ partitionem in docentem & utentem, cum
quibus etiam

DICO 2. Divisio Logicæ docentis & utentis

secundum omnes suas partes est bona. Ita Maffrius,
Ruvius, Averfa, Didacus à Jesu, &c. contra
Complut. & Conimb. Probatur conclusio primò,
Quia in omni parte Logicæ, seu tam in par-
te topica, quam demonstrativa & Sophistica,
non modò traduntur regulæ quomodo actus
elici debeant, sed etiam actualiter fiunt & eli-
ciuntur, ergò. Prob. 2. Logica secundum Ad-
versarios benè dividitur in docentem & uten-
tem quoad partem topicam, quia confectio &
cognitio illius Syllogismi ad ipsam pertinet in
quacunq; materia fiat, sed confectio & cog-
nitio demonstrationis ad Logicam pertinet in
quacunq; materia fiat, ergò: ma. est certa; pro-
batur minor eadem ratione quâ confectio Syl-
logismi demonstrativi non pertineret ad Lo-
gicam, sed ad illam scientiam in cuius materia
fieret, illa etiam ratione confectio Syllogismi
topici non pertineret ad Logicam, sed ad illam
scientiam in cuius materia exerceretur, verbi
gratiâ, ad Physicam, si in materia Physica fieret,
sed hoc non admittunt Adversarii, ergò neq;
primum. Confirmatur, quia licet in illo casu
materia esset Physica, vel Metaphysica, & sic
ratione materiæ ad illas scientias pertinere de-
beret, nihilominus quoad formam & modum
adhuc ad Logicam attinet & spectat. sed nova
hic exoritur difficultas, scilicet quomodò hi duo
habitus Logicæ docentis & utentis inter se di-
stinguantur, quam quæstionem ut resolvam ne
in hac sum longior, expedit nova quæstione.
Sit igitur

QUÆSTIO II.

Quomodo Logica docens & utens inter
se distinguantur?

Difficultas hujus quæstionis potissi-

imum versatur circa habitus, nam actus Logicæ
docentis & utentis distingui realiter quasi
omnium est sententia, nam convenit ipsis po-
tissimum distinctionis realis signum, scilicet,
quod

IV.

Divisio Lo-
gica bona est
secundum
omnes par-
tes.

I.

Actus Lo-
gica docentis
& utentis
realiter di-
stinguuntur,
quod

III.

quod sine se invicem esse possint saltem frequentissimè, dico frequentissimè, quia non nego posse dari aliquem actum, qui simul esset docens & utens, ut dum dico, definitio est oratio quæ constat genere & differentia, simul utor & etiam trado regulam quomodo definitio fit conficienda, De habitibus itaq; duplex est sententia, prima docet Logicam docentem & utentem esse eundem realiter habitum, & solum diversum ex diversa consideratione, diversisq; muneribus, in quantum enim tradit regulas dividendi, definiendi, discurrendi, dicit eum esse Logicam docentem, in quantum autem iisdem regulis in aliis scientiis utitur dicit eam Logicam esse utentem, hæc sententia est communis omnium Thomistarum, Complutensium dis. 1. Log. q. 4. §. 2. Soti questione 2. proæm. Sanchez disp. 1. Log. Averlæ q. 1. Log. sect. 2. qui tamen concedit actus Logicæ docentis & utentis esse realiter & essentialiter distinctos, Ex Scotist. hanc sententiam etiam amplectuntur Faber Theorem 1. cap. 1. Pontius disp. 2. Log. q. 6. quibus etiam ipse Scotus favere videtur q. 1. prædicab. ubi non nisi ex diversa consideratione Logicam docentem & utentem discernere videtur. Secunda sententia docet Logicam docentem & utentem realiter distingui, hæc est Maltrii q. 1. proæm. art. 1. Mauricii q. 1. universa. §. 6. Tartareti q. 1. proæm. §. sciendum, quam à vestigiis prioris declinando pariter amplectar. Pro cuius tamen intelligentia notandum, Logicam utentem dupliciter sumi posse, uno modo pro habitu scientifico Logico per demonstrationem acquisito, quo utimur in singulis scientiis dividendo, definiendo, & argumentando, & hoc modo Logica utens si sumatur, non erit distinctus habitus à Logica docente, sed potius erit ipsa Logica docens in usu posita. Secundo modo sumitur pro habitu acquisito ex frequentatis actibus definiendi, dividendi, & argumentandi, nam ut docet Scotus in 3. d. 33. ex omni actu voluntatis & intellectu potest generari habitus, habitus autem nihil aliud est quam promptitudo & facilitas quædam quam acquirit homo per frequens exercitium alicujus rei, sic verbi gratiâ qui frequentè scribit, acquirit facilitatem citò scribendi, quæ facilitas vocatur habitus scribendi, & hoc altero modo Logica utens si sumatur, erit distinctus habitus ab habitu Logicæ docentis, quod etiam resolutivè concludo, & ad questionem.

II.
Logica docens & utens habitus realiter distinguuntur.

Dico *Logica docens & utens inter se distinguuntur realiter.* Hæc est Authorum secundæ sententiæ contra primam. Et probatur 1. Scotus quæst. 4. Prologi ait, Quod ubi cognitio aliarum non est propter specularem simpliciter, sed etiam aliquomodo propter operari, tunc respectu illorum duplex est necessarius habitus in nostro intellectu, unus respectu universalium, alter verò particularium ex particularibus actibus genitum, Ex quibus verbis sic subsumo, sed Logica non est propter seipsam simpliciter, sed etiam ad dirigendas operationes intellectus, ergò duplex respectu ejus ponendus erit habitus, unus universalium quo generales regulæ, definiendi, dividendi & discurrendi traduntur alter verò particularis, qui ex frequentatis acti-

bus definiendi, dividendi, &c. acquiretur. Hinc explicare poteris Scotum supra cit. pro contraria opinione, vel Doctorem ibi locutum fuisse de Logica utente in prima acceptione, & sic verum est non distingui à Logica docente, nisi ex diversis muneribus. Vel eum per Logicam docentem ibi intelligere habitum procedentem ex necessariis, per utentem verò habitum procedentem ex probabilibus, qualis est pars topica, & sic autoritas esset in oppositum, probaret enim distinctionem & non indentatem.

III.
Probatur Conclusio 2. Nulla est facultas organica quæ non divideretur in docentem & utentem, sed in his omnibus docens & utens distinguuntur realiter, ergò similiter de Logica quæ est disciplina organica dicendum erit, ma. patet, nam facultas scriptoria dividitur in docentem & utentem, Medicina in docentem quam appellant Theoricam, & utentem quam practicam dicunt, & sic de aliis, quas patet etiam distingui realiter, cum una sine alia esse possit, nam scriptura docens est quæ tradit regulas bene scribendi, utens verò quæ utitur regulis, & potest aliquis dare regulas bene scribendi & tamen illis regulis nunquam uti ergò.

IV.
Ruvius Hujus probationis paritatem negans dat disparitatem, quia cum artes quæ per externa membra exercentur duplicem sentiant difficultatem unam in intellectu aliam in membris externis, ideò duplicem inquit Ruvius requirunt habitum, unum in intellectu, alium in membris externis, Logica verò licet sit facultas organica, at tamen eadem potentia est quæ cognoscit regulas & quæ illis utitur, adeoq; non nisi uno habitu indiget scilicet in intellectu.

V.
Sed hæc Ruvii solutio nulla est, nam ideò ille admittit in arte scriptoria habitum diversum in membris externis ab habitu docente intellectu, ex eò quod in membris externis reperitur tam bene difficultas, quam in intellectu, ergò esto Logica consistat in solo intellectu, quia tamen intellectus habet duplicem difficultatem videlicet addiscendi præcepta Logica, & explicandi eadem, ideò etiam debet esse in intellectu duplex habitus, unus ad percipienda præcepta, alter ad usum eorundem facilitans.

VI.
Actus omnes sunt generativi alicujus habitus.
Probatur Conclusio 3. Actus Logicae utentis multiplicati generant aliquem habitum, ut videtur clarum esse, nam si hi non generarent habitum eadem ratione dici posset quod nec Actus Logicæ docentis, nec universaliter aliqui alii habitum gignerent, cum non sit potior ratio de uno ac de alio, & quæ ratione isti essent sola impedimenti ablatio, ea ratione & alii dici possent, sed isti actus non generant habitum Logicæ docentis, ergò alium à docente distinctum, major patet ex dictis, minor probatur, quia non sunt actus scientifici, ergò non generant habitum Logicæ docentis. Nec dicere valet habitum Logicæ docentis in quantum habet rationem entis, per actus illos augeri, quia cum ille habitus sit speculativus, & alter utentis scilicet practicus, requirit per actus hos augeri, cum practicum & speculativum sunt differentia essentialiter habitum dividentes; si verò

si verò dicere velles actus illos ut dicit Joannes à S. Thoma non generare quidem habitum, sed aliquam facultatem per modum alicujus dispositionis & expeditionis in applicatione materiae, quæ non est novus habitus, sed aliquid imperfectum, in tali genere inferviens veluti dispositio, tunc excitabis quæstionem de nomine, an facultas ex actibus Logicæ utens genita sit habitus, vel dispositio dicenda? mihi sufficit quòd nova qualitas generetur quæ intellectum faciem reddet & promptum ad definiendum, discurrendum, quam, qualitatem ego appello habitum, appelles tu quomodocumq; velis. Confirmatur conclusio, tum quia videmus quod Tyrones perfectissimè quandoq; calleant regulas conficiendi definitionem divisionem, &c. & tamen ad confectioem sunt difficiles, quæ difficultas melius quam per habitum tolli nequit, ergò. Ex qua confirmatione ruit tota ratio sententiæ contrariæ, videlicet, quòd non sint multiplicandi habitus sine necessitate, atq; à Logica docente non esse alium habitum distinctum asserunt ipsi, negat sententia nostra, quòd si melius argumentum non adhibent, ut non faciunt, viderint ipsi quantum valeat, ego vidi, sed oculos meos averti, & teneo nunc cum Aristotele cogitationes posteriores esse sapientiores, ut autem eorum ex professo refellantur, congruum judico eorum fundamenta plenius adducere, Itaq;

VII.
arguuntur
in regulis
utens ad
hoc diffinitum.

Arguitur in contra 1. In cognoscendis regulas & præcepta Logicæ, habituq; Logicæ docentis habitu, nulla remanet difficultas quo minus definire, dividere, & argumentari possint cum omni facilitate, ergò superfluit Logica utens habitualis quæ faciliteret ad definiendum & dividendum, &c. sed & negando ant. nam ultra hoc quod aliquis sciat regulas Logicæ docentis, & habeat habitum Logicæ utensis habet adhuc difficultatem applicationis præceptorum Logicalium, quòd ipsa docuit experientia & in hodiernum usq; docet diem, nam postquam aliquis novellus scit præcepta & regulas Logicales, dum aliquem format Syllogismum secundum ipsas regulas perspetè consideratas & cognitatas, format adhuc illum cum difficultate, si tamen perseveret in fabricandis & formandis Syllogismis, tantam argumentandi facilitatem percipiet ut sæpe formaturus in regulis Syllogismos perfectissimos secundum modos & figuras, nihil de modis & figuris cogitando, quod in me ipso expertus sum & experior, experti fuerunt & alii, & experientur posteri quòd frequenter argumentabuntur in optima forma non recordanturi regularum, modorum, vel figurarum, ergò signum est quod ultra habitum & regulas Logicæ docentis requiratur alius qui sit Logica utens. Quæ responsio magis confirmatur ex his, qui Logicæ nunquam studuerunt, ita ut omnes proflus regulas docentis ignorent, attamen propter frequens exercitium argumentandi in scholis, talem sibi facilitatem compararunt, ut eos in forma & modo arguendi frequenter, si non superarunt, saltem æquarunt eos qui se totis viribus addixerant ad arguendum conformiter regulis docentis logicæ, ergò.

F. Amandi Hermann Logicæ.

Instatur Omnis illa facilitas quomodocumq; acquisita sit, est à Logica docentis habitu, ergò nulla solutio. prob. ant. Quia ad Logicam docentem spectat non modo considerare regulas bonæ operationis secundum se, sed etiam judicare an benè sint applicatæ hic & nunc, in hac & illa materia, ergò quod aliqui facile argumententur non consideratis regulis in genere, adhuc provenit à Logica docente, quia tunc considerant & judicant hic & nunc benè formatum esse Syllogismum. & negando ant. cum prob. consequentia nam præter habitum judicandi an benè applicata sint præcepta hic & nunc, hac vel illa materia, adhuc alius debet dari habitus ad faciliter & promptè operandum, imò illi qui nullas didicerunt regulas, quomodo judicabunt an hic & nunc ferventur regulæ bonæ argumentationis? profectio nesciant litteras quas non didicerunt.

Illam facilitatem non provenit à Logica docente.

Urgetur Habitus Logicæ utensis idem sonat quod habitus dirigens, ergò non est diversus à docente, quia etiam hic dirigit ad faciliter operandum, consequenter nulla solutio; & negando ant. nam Logica utens non est quæ non dirigit, nec qua utimur per modum regulæ, sed est quæ faciliat ad operandum conformiter ad regulas Logicæ docentis, nisi aliquis nimis improprie loqui vellet, sed cum tali res non esset habenda.

Arguitur 2. Habitus Logicæ docentis non solum inclinat ad definiendum & Syllogisandum, sed etiam faciliat intellectum ad usum instrumentorum logicalium, facilior est enim intellectus ad faciendum Syllogismum postquam cognovit quid Syllogismus sit, & quomodo fieri debeat, quàm ante, ergò est unus & idem habitus, qui quatenus tradit regulas dicitur docens, quatenus ad usum faciliat dicitur utens, ergò. & dist. ant. faciliat distinctè & specificè, nego ante: faciliat in confuso & sub ratione generica facilitandi intellectum concedo ant. & nego conseq. Itaq; licet habitus Logicæ docentis aliquam facilitatem subministrare posse videatur, illa tamen non est nisi generica habitus, non verò specifica hujus habitus, quod inde claret, quia actus Logicæ docentis sunt speculativi, Logicæ verò utensis operativi, quod operativum, vel practicum est absolute, vel vix aut paulò minus quàm practicum, item actus Logicæ docentis generant scientiam, utensis non nisi artem, adeoq; quia diversi sunt omnino actus, diversos esse etiam habitus pariter est necesse, quia habitus non generantur ab actibus nisi sibi similibus, Quare habitus Logicæ docentis faciliat ad tradendas regulas logicales, Logica verò utens inclinat ad promptè faciliterq; discurrendum, ad quos actus nihil prodest Logica, nisi idealiter & directivè, quatenus intellectus quò magis instructus est Logica docente, minus exponitur errori in arguendo, sed quantumvis aliquis noverit regulas Logicales, semper tamen patietur difficultatem in exercitio, usq; dum ex actibus frequentatis acquisierit habitum.

VIII.

Habitus Logicæ docentis non faciliat specificè ad actus Logicæ utensis.

Instatur Ut quis benè arguat in Physica verbi gratiâ, vel alia scientia, nulla re indiget, quàm

H

quàm

quàm dirigente actu Sylligifandi, & Physicâ ut eliciente actum, ergo superfluit alter habitus, quia ad dirigendum sufficit Logica docens, ad eliciendum physica; R. dist. ant. nullo alio habitu indiget quàm dirigente, &c. ut bene arguat concedo ant: nullo alio indiget ut faciliter arguat, nego ant. Logica enim docens sufficiens est ut bene discurremus, sed non est sufficiens ut faciliter & prompte discurremus, quòd tamen præstat Logica utens, non directivè & idealitèr, hoc enim est munus Logicæ docentis, sed elicitivè, non quoad materiam, nam hoc præstat verbi gratiâ Physica, sed quoad formam Sylligificam & sic in tali casu tres habitus eidem actui correspondent, nam habitus Logicæ docentis concurrunt regulativè, utentis faciliter elicitivè quantum ad formam, habitus Physicæ elicitivè quantum ad materiam, quòd si hoc alicui absurdum videtur, absurditatem demonstret.

QUÆSTIO III.

De objecto Scientia in communi.

Quia omnes scientiæ congruentissimè per objecta distinguuntur & discernuntur, hinc antequam ad Logicæ naturam declarandam proximius accedam, primò de objecto ejus agendum est, & quia teste Aristotele 1. post. 23. & Met. 1. unaquæq; scientia & ars suum proprium obtinet objectum, hinc quæstionem particularem instituo de scientiarum objecto in communi, generaliora namq; semper examinari convenit ante particularia; *Quare nota objectum à verbo obiectio derivari, unde objectum obex actuum dicitur quodammodo, ex eo quòd actibus opponatur veluti obex, & determinet actus ne vagè & in incertum ferantur, Et in hac acceptione consideratum objectum à pluribus distinguitur à subjecto, inter quos est Arriaga disp. 1. Sect. 1. n. 2. existimantes subjectum esse illud quod in conclusione scientifica subjicitur, seu de quo aliquid per scientiam cognoscitur, sic verbi gratiâ in hac scientifica conclusione, ergo homo est risibilis, homo erit subjectum, quia de eo cognoscitur risibilitas, objectum verò dicunt esse tam illud de quo, quàm id quod de illo cognoscitur, sive totam conclusionem scientificam, subjectum videlicet & prædicatum simul; Et quamvis verum sit subjectum aliquando accipi pro quolibet subjecto eujuscunq; propositionis, etiam non scientificæ, ut patet ex dictis in Summulis, & aliquando pro re subjacet alicui formæ substantiali, vel accidentali, sic corpus dicitur subjectum animæ rationalis, paries albedinis; aliquando etiam idem significat quòd subditum, sic omnia animantia dicuntur subjecta esse homini, sic sclavus & servus dicitur subjectus Domino suo, &c. verumtamèn in his acceptionibus non agimus hic de subjecto, sed prout subjectum dicitur esse id circa quòd aliqua scientia versatur, & sub tali ratione tam Doctor subtilis, quàm alii veteres cum multis Recentioribus, tum hic, tum in Prologo 1. Sent. subjecto & objecto pro eodem utuntur veluti Synonimis, quod paritèr faciã & his vocibus pro Synonimis utar, quidquid in contrarium dicat durus Durandus, Vasquez, Ocham, Capreolus, &c.*

I.
Etymon ob-
jecti expli-
catum.

III
dividitur
objectum in
totale &
partiale.

II.
Diviso pri-
ma objecti.
Nota 2. Objectum in hac acceptione adhuc dupliciter considerari posse, primò pro omni re quam scientia, vel aliqua ars quomodocunq; considerat, & in hoc sensu in arte medica verbi gratiâ non solum corpus humanum ut sanabile, sed etiam omnia medicamenta & instrumenta dicuntur subjectum artis circa quòd, & hæc objecti acceptio nimis laxa est, secundo sumitur pro re non quocunq; modo, sed per se & primò considerata in aliqua scientia, & hæc est ad propositum, in qua etiam acceptione objectum primò dividitur in complexum & incomplexum, Complexum est tota propositio objectiva, quæ per scientiam cognoscitur: Incomplexum verò est subjectum istius propositionis, verbi gratiâ istius cognitionis quæ cognosco hominem esse risibilem, objectum complexum est tota propositio ista, homo est risibilis, ly homo verò quod est subjectum in propositione, est objectum incomplexum, & circa objectum incomplexum frequentèr plures haberi possunt cognitiones scientificæ, ut patet de corpore humano, quod potest esse subjectum Physicæ incomplexum in quantum scilicet consideratur sub naturalitate, & medicinæ in quantum consideratur sub ratione sanabilitatis, & sic de cæteris discurre

III.
dividitur
objectum in
totale &
partiale.
Secundo Objectum dividitur in adæquatam, seu totale, est illud circa quòd tota scientia versatur, & in inadæquatam, seu partiale estq; illud circa quòd aliqua pars scientiæ tantum versatur, verbi gratiâ in Logica est objectum adæquatam Sylligismus ut sic, quia tota Logica versatur circa Sylligismum, in adæquatam verò, seu partiale verbi gratiâ in materia Topica est Sylligismus probabilis, quia in illa materia agitur tantum de Sylligismo Topico, & quamvis plures Neoterici contendat objectum adæquatam & attributionis diversâ esse objecta, nihilominus in communiori Scottistarum sententia pro eodem sumuntur, unde explicent illi diversitate objectorum dictorum quomodocunq; velint, ego pro Synonimis utar. Itaq;

VI.
In materiale
& formale.
Tertio Dividitur objectum in materiale & formale, circa quam divisionem solemnissimè discrepant nobiscum Neoterici, nam nonnulli ex ipsis, inter quos est Arriaga disp. 1. Sect. 1. n. 2. qui dicunt illud esse objectum formale, cui quis propter se assentit, materiale verò cui assentio propter aliud, sic verbi gratia sanitas amata est objectum formale, quia illi assentior propter se, sectio verò venæ est objectum materiale, quia amo illam propter aliud scilicet propter sanitatem, sic præmissæ quando illis assentior propter se, sunt secundum ipsam objectum formale, conclusio verò quia non propter se, sed propter præmissas illi assentior, est objectum materiale, quam definitionem & explicationem dicit esse omnium pænè Authorum, quòd quàm verum sit nescio, quia scio plures esse Philosophos quàm Arriaga sit, qui si solus esset Philosophus omnium esse lubens fate- rer, unde contra eum decisione in contrarium est agendum &

V.
Non bene de-
scribitur ob-
jectum for-
male per ra-
tionem assen-
tra.
DICO I. Non bene describitur objectum formale esse illud, cui propter se assentior, nec materiale illud, cui assentior propter aliud. Hæc est contra

tra Hurtadum & nonnullos alios Recentio-
nes. Prob. si illud est objectum formale cui
propter se assentior non distinguetur ab
attribuionis, sed falsum est objectum formale
non distingui ab objecto attributionis, ergo:
prob. ma. Illud est objectum attributionis,
quod propter se consideratur in scientia, ergo
si formale est illud cui propter se assentior non
distinguetur ab objecto attributionis; falsitas
minoris patet etiam secundum Arriagam, nam
ille dicit supra, scientiam specificari ab objecto
adequato attributionis, ergo falsum est ob-
jectum formale distingui ab objecto attribu-
tionis, & per consequens falsum quod est, quod
objectum formale sit illud cui assentior pro-
pter se. Secunda pars conclusionis patet, nam
sic coincideret objectum materiale cum objecto
partiali quod etiam dici non potest, nam ab ob-
jecto particulari specificatur etiam scientia par-
ticularis adaequate, a materiali non nisi in-
adequate. Adde quod objectum particulare
debeat esse ex objecto formali & materiali
compositum, sicut corpus ex materia & forma;
quod autem non distingueretur ab objecto par-
ticulari patet, nam illud est particulare quod
consideratur propter aliud & reducitur ad prin-
cipale, si ergo illud esset materiale quod pro-
pter aliud, consideratur, coinciderent, nam
quae cumq; habent eandem definitionem eadem
sunt specie, Quod tamen ut patet ex dictis ne-
quit dici. Sed

VI. Dices Disparitatem esse, Quia objectum
formale de ratione sua non petit ut istud ad alia
reducatur, de ratione autem objecti attributionis
est, ut ad illud omnia alia reducatur. Contra
saltem materiale coincidit cum particulari,
Contra 2. Quia esto hoc non frequentèr, tamen
ut ipse Arriaga fatetur sic fit, ergo saltem dum
sic fit non distinguentur. Hac ergo sententia Ar-
riaga refutata statuo Scotisticam &

VII. DICO 2. Objectum materiale est res quae con-
sideratur in scientia, objectum verò formale ratio est
illa sub qua res consideratur a scientia, unde etiam mo-
do considerandi objectum dicitur ab aliquibus, ab aliis
verò scilicet. Haec Conclusio in re est Scoti. q. 3.
Prologi §. ex huius & veterum Scotist. imò D. Tho-
mae 22. q. 1. a. 1. ut fatentur Complutenfes
disp. 1. proem. q. 2. Et melius patebit ex-
plicando: Dicitur materiale objectum, propter
indifferentiam quam habet, ut à diversis formis
informetur: Formale autem dicitur esse ratio
illa sub qua à scientia consideratur, & habet ut
differentia contrahens rem consideratam, res
clarior exemplo evadet, verbi gratia corpus
est objectum materiale, ideò, quia est indiffe-
rens ut illud consideret Medicus vel Physicus,
si tamen adveniat aliqua ratio, vel modus qui
illud corpus ad certam scientiam determinabit,
ille modus & illa ratio vocabitur objectum for-
male illius scientiae, sic verbi gratia quia ly na-
turale, ut naturale, additum corpori constituit
illud considerationis Physicae, ideò naturale dicitur
objectum formale Physicae, Quia autem ly
sanabile, ut sanabile, constituit corpus objectum
totale artis medicinae, ideò ly sanabile dicitur
objectum formale medicinae.

VIII. Quarto Dividitur objectum in primum
& non primum: objectum primum est triplex, aliud
F. Amanai Hermann Logica.

est objectum primum primitate praedicationis, &
est objectum commune, quod praedicatur de
omnibus objectis particularibus, de quibus
in tali scientia agitur, sic in Metaphysica ens
praedicatur de omnibus entibus in particulari,
de quibus agit Metaphysicus: aliud est primum
primitate perfectionis, & est illud, quod est no-
bis perfectissimè notum in tali scientia, ut Deus
in Metaphysica: Aliud denique est pri-
mum primitate virtuali continentia, & est illud
quod in se virtualiter continet omnes veritates
illius notitiae cuius est objectum, virtualiter au-
tem contineri in ratione primi objecti, de quo
hic, est esse causam effectivam, vel saltem moti-
vam omnium veritatum illius cognitionis &
notitiae cuius est objectum.

Ultimò dividitur objectum in motivum
& terminativum; motivum est, quod non solum
terminat potentiam, sed etiam movet ad eli-
ciendum actum: terminativum est, quod ita ter-
minat actum, ut non moveat etiam potentiam,
ut creatura respectus intellectus Divini.

IX.
In motivum
& termina-
tivum.

Positis itaque hisce divisionibus obje-
cti & omisissis aliis, ad nostrum propositum ma-
ximè deseruit objectum attributionis, de quo
cum Dialecticis & Logicis communiter exami-
nari & quari solet, quoniam conditiones requi-
rantur & communis consensus, licet nonnulli
sint qui plures requirant, tres requirit condi-
tiones ad objectum attributionis, & prima est,
quod de illo praesupponatur quid est? hanc condi-
tionem requirit Aristoteles 1. Post. cap. 2.
Quando dicit de subiecto in scientia praecognosci
quid sit, unde ob hanc conditionem nulla scien-
tia debet demonstrare suum objectum à priori,
vel posteriori, quamvis quandoque possit, sed
non petit, aliud enim est non petere, aliud non
debere posse. Secunda conditio est ut omnia quae
in illa scientia tractantur ad illud referantur,
sive ut partes subiectivae, seu componentes, seu
ut proprietates, & passionis, vel ut principia,
ita ut omnia gratia ipsius in considerationem
adducantur, ipsum verò non referatur ad aliud,
tertia est, ut scientia per illud una cum ratione
& modo quo ipsum tractat à reliquis distingua-
tur. Doctor subtilis addit quartam q. 3. Prologi
scilicet quod objectum attributionis debeat
continere omnes veritates illius scientiae, quam
conditionem ad calcem quaestionis examinabo,
nunc sufficiunt tres priores quas

X.
Conditiones
ad objectum
attributionis.

DICO 3. Ad hoc ut aliquid sit objectum attri-
butionis tres priores conditiones requirunt & suffi-
ciunt, nec ulla est necessaria amplius. Est commu-
nis Scotist. & Thom. ex Philosopho pri. Post. 4.
Prob. Quia nullae congruentibus assignantur,
ergo haec requiruntur ita ut plures necessariae non
sint, Prob. ant. Quia omnes aliae quae ab aliis ad
rationem objecti requiruntur ad has tres reduci
possunt, ergo nullae congruentibus assignantur,
probat ant. discurrendo per omnes condi-
tiones quas alii veluti necessariae adhibent,
nam quod aliqui dicunt objectum non debere
esse aliquid impossibile, reducitur ad pri-
mam nostram, nam illud quod est jam esse
impossibile manifestum est, item quod de-
beat esse unum, quod debeat posse defini-
ri, quod non debeat esse aequivocum, ens per

XI.
Tres condi-
tiones suffi-
ciunt.

accidens, non corruptibile, sed necessarium, &c. nam illud quod est, definiri potest, quod verò definitur æquivocum esse non debet, nec corruptibile, nec ens per accidens, sed unum per se, ergò istæ omnes conditiones alioquin requisitæ optimè ad primam reducuntur. Quòd verò alii dicunt quòd subiectum debeat adæquari scientiæ reducitur ad secundam, ex eò enim quòd alia omnia reducuntur ad ipsum, & ipsum non reducatur ad aliud, insinuat sufficienter non excedere scientiam, nec à scientia excedi. Item alii requirunt, quòd debeat esse universale, sed quamvis ad primam reduci possit, ad quam reducta est etiam definitio, cum singularia gratiâ sui non definiantur, sufficienter insinuat debere esse universale, attamen assero id universaliter verum non esse, nam de Deo optimo M. qui est singularissimus datur scientia, Quòd autem debeat habere, ut prætendunt nonnulli, partes subiectivas, id tantum verum est de objecto generico, non verò specifico, & insuper ad secundam conditionem reducitur. Sed in contra primam conditionem

XII.

Arguitur si ad objectum requiritur ut de illo præsupponatur quòd sit, sequeretur scientiam non esse de necessariis, sed scientia secundum Aristotelem & omnes est de necessariis, ergò mala est illa conditio: probatur sequela, nam si in Physica præsupponere debeo quòd corpus naturale sit, non præsuppono aliquid necessarium, nam corpus naturale jam potest esse jam non esse, jam generari jam corrumpi, & per consequens objectum Physicæ erit aliquid corruptibile & non necessarium, adeoq; & scientia erit contingens, quandoquidem secundum tertiam conditionem scientiæ ab objecto specificantur; R. Negando sequelam ma. & dist. mi. scientia secundum Aristotelem & alios est de necessariis, ita ut illa necessaria sint quantum ad existentiam nego mi. quoad essentiam, seu quoad habitudinem prædicati & subiecti ad se invicem, concedo mi. non requiritur enim quòd objectum actu existat, sed quòd possit existere & quòd ante opus intellectus subiectum habeat necessariam coexistentiam cum prædicato, ut dicitur communiter.

Instatur. Scientia realiter fertur ad objectum, sed relatio est inter extrema realia, ergò objectum scientiæ debet actu & realiter existere. R. dist. mi. concessâ ma. Relatio est inter extrema realia, prædicamentalis concedo, transcendentalis nego, seu ut verius dicam relatio mutua realis, concedo, relatio non mutua nego. Prædicamentalis autem realitio est, quæ realiter distinguitur à fundamento & termino. Sed

Urgetur secundum ipsam conditionem datam objectum præsupponi debet an sit? sed an sit, dicit relatum existentiam, ergò, prob. mi. præsupponit talem existentiam ratione cuius definiri possit, sed ratione solius existentie realis definiri potest aliquid ergò probatur mi. quia alioquin chymera & omnia non existentia possent definiri. R. dist. ant. præsupponit existentiam actualem essentia concedo mi. positionem extra suas causas nego mi. & concessâ ma. prob. dist. mi. sed ratione solius existentie realis aliquid definiri potest definitione rigo

rosa & strictè sumpta concedo mi. definitione in largiore acceptione nego mi. & consequentiam, vel si tibi displicet hæc solutio, recurre ad priorem dicendo, existentiam essentia sufficere & nihil aliud, ut autem tertia conditio melius intelligatur ideo

Quæres I. Per quodnam objectum specificentur scientiæ, & ab aliis distinguantur? Supponit quæsitum scientias specificari ab objecto, & per ordinem ad illud unam ab alia distingui, ita communiter tenetur, quomodo autem hoc fiat dicam dum acturus sum, quomodo actus ab objectis specificentur, interim quætionem resolvo & ad quæsitum, R. non specificari nec distingui scientias per solum objectum materiale tantum, nec per solum formale, sed per utrumq; simul, nam ut notat Didacus a Jesu in Logica quæstione 3. proem. Neque sanabilitas ut constituit medicinam, neque naturalitas ut Physicam, sed homo quatenus sanabilis est, & quatenus naturalis, est objectum adæquatam specificans scientiam & eam ab aliis distinguens.

XIII.
Scientia distinguuntur tam per objectum formale quam materiale.

Quæres 2. An etiam ad rationem objecti attributionis requiratur quòd omnia virtualiter in se contineat quæ in illa scientia tractantur? R. Quòd Scotus dum dicit requiri quòd omnia virtualiter contineat, quæ in scientia tractantur, non loquitur de objecto generico, sed specifico, unde non tantum est intelligendus quasi diceret quòd objectum specificum debeat omnia virtualiter continere, quæ in scientia totali tractantur, cuius objectum illa species est, sed tantum quòd debeat continere virtualiter omnia scientie partialis, seu speciei specialissimæ cuius objectum est, Objectum autem genericum non continet omnia virtualiter, sed virtualiter tantum continet propriam definitionem & proprietates, alia autem quæ in scientia tractantur tantum potentialiter, ita expressè 6. Met. q. 1. quando autem 2. d. 3. q. 8. in fine ait (contrarium quasi teneret) unitas scientie assignatur penes objectum, quia illud est penes quod scientie distinguuntur non penes intellectum, & hoc modo distinguendo scientias illa est una, quæ est unius subiecti primi, quatenus objectum primum habet continere scientiam illam virtualiter per quæ ultima verba insinuare vult, quòd ad hoc quòd scientia sit una, objectum debeat continere virtualiter omnes veritates, quandocunq; autem ista dicit Scotus, explicandus est & intelligendus, quòd loquitur de objecto specifico, quòd continet virtualiter suam definitionem & passiones, vel si de generico loquitur, dicatur quòd extendat ly virtualiter continere, prout idem significat quòd continere, non tantum proprie virtualiter, sed etiam potentialiter.

XIV.
Quomodo intelligendus sit Scotus dicens objectum debere continere omnia, quæ in scientia tractantur.

QUÆSTIO IV.

De Objecto Logica.

Inquirendo Objectum Logica non loquar de materiali tantum, nec formali tantum, sed de objecto ex utroq; materiali scilicet & formali conflato, circa quam materiam tanta est sententiarum diversitas. ut Mastr. q. proem. art. 3.

I.
Multiplicitas sententiarum circa objectum Logica.

art. 3. afferat plures quam viginti recenferi sententias, ut quodammodo difficilius sit omnes referre quam novam aliquam invenire, Nam aliqui omnes res non modo in quantum eas considerat Metaphysicus, sed etiam quae quocumq; modo sub intellectu cadunt, objectum faciunt, alii voces, alii ens rationis, alii demonstrationem, alii Syllogismum, alii tres operationes mentis quatenus dirigibiles, alii instrumentum sciendi pro objecto Logico faciunt; Verumtamen ut quaestio melius resolvatur, Notandum Logicam dupliciter sumi posse, scilicet primo modo quo eam consideravit Aristoteles sub secundis intentionibus, alio modo prout nunc & de facto communiter accipitur, & sic vocatur Logica in se, de utraq; resolvenda est quaestio, imprimis tamen ut nostra sententia evadat clarior, refellam solemniores contrarias unde

DICO I. Voces non sunt objectum Logicae, nec *partiale quidem.* Hæc est Scoti Scotistarum & Recentionum communiter, & quamvis D. Augustinus contrarium sentire videtur, id tamen non dicit assertivè, sed ut terminis ejus utar *sed quasi materiam Dialecticam* appellat, ut habet in Enchirid. cap. 4. Probatur Conclusio, si per impossibile voces nullæ essent, adhuc esset Logica, ergo voces non sunt objectum Logicae. Prob. 2. Quia omnia ea quæ tractat Logicus non gratiâ vocum adducit, ergo voces non sunt objectum; probatur ant. quia voces adferuntur in gratiam aliorum ergo non gratiâ sui: prob. ant. nam propter conceptus mentis exprimendos voces adhibentur. Probatur tertio nam ea quæ in Logica tractantur non referuntur ad voces, imò voces secundum multiplicem considerationem ad diversas spectant scientias, nam in quantum ens sunt, eas Metaphysicus considerat, in quantum soni sunt ab ore animalis procedentes cum imaginariis significatione, Onimasticus considerat, si considerantur ut demulcentes sunt aurium, Musica sibi vendicat, si spectentur ut ordinatæ ad persuadendum in dictione, Rhetorica suas dicit, si deniq; accipiuntur ad constructionem faciendam in sermone vulgari, Grammatica sunt, ergo. Probatur tandem secunda pars Conclusionis, quia inde sequeretur quod si voces essent vel partiale objectum Logicae, quod etiam essent cujuslibet scientiæ, sed hoc est inconvenientissimum, ergo: prob. sequel. Quia tamen bene physica dum describit corpus naturale, quam Metaphysica dum ens definit, utitur vocibus, ergo. Confirmatur Conclusio, quia sicut nunc & de facto adhibemus voces ad exprimendos conceptus, & ad deducendum ex notiori ignotum, ita etiam possemus adhibere nutus, vel scripturas & characteres, sed tamen exinde nullus diceret quod nutus, characteres, & scripturæ sint objecta Logicae, ergo nec pariter dicendum est quod sint voces, licet eis utatur Logicus, quia id non facit primariò in gratiam vocum, sed propter sciendi modos, ad quos referendos & declarandos eas adhibet & utitur. Sed in contra

Arguitur In Syllogismo vocali est artificium aliquid, quod ad Grammaticum non pertinet, ergo spectat ad Logicum consequ.

patet: prob. ant. quia Grammatica non tractat de forma Syllogistica ergo aliquid est in Syllogismo vocali, quod ad Grammaticum non pertinet, consequenter nec voces tantum sed & ad Logicum. R. dist. ma. est aliquid artificium &c. per se concedo ant. est aliquid artificium quod ad Grammaticam non spectet per accidens nego antecedens & consequentiam, nam in quacumq; scientia fermocinatio fiat, ad Grammaticam spectat debita verborum & nominum constructio. Sed

Instabis sequeretur inde Aristotelem in libris Periherm. & Elench. Grammaticam docere, sed hoc est in convenientissimum ergo. prob. sequel. quia in illis agit de terminorum, vocum, & orationis significatione, ergo: sed R. dist. sequelam ma. sequeretur Aristotelem in libris Periherm. & Grammaticam docere ex instituto & per se nego sequel. ex necessitate & per accidens concedo sequel. Itaq; quia vidit Aristoteles tempore suo multum prevalere Sophismatum illusiones, judicavit necessarium aliquid supplementum Grammatices facere, & illa luculentius quæ dubia erant in Dialectica explicare, ex quo non inficiari potest, nam magnam in multis Dialectica cum Grammatica habet Affinitatem quod si quis autem instet & adhuc

Urgeat Aristoteles vocavit libros suos idem Perihermias quia sunt de Interpretatione significationum vocalium, ergo arguit de vocibus principaliter, sed R. concessio ant. negando consequentiam quia si illud antecedens aliquid probaret, probaret nimium, quia si agit de vocum significatione tantum, ut est ipsa libri intitulatio, ergo voces tantum essent, objectum Logicae, quod quàm verum sit viderint ipsi Advertarii. Sed

DICO 2. Tres mentis operationes etiam ut dirigibiles non sunt objectum Logicae. Hæc est Magistris, Baronis, &c. & Scotistarum communior contra Neotericos & signanter Averfam, ex Scotistis Pontium, disp. 1. q. 4. concl. 3. Prob. Ad Objectum requiritur ut de ipso præsupponatur, non solum an est? sed quod quid est, seu ejus definitio, sed hoc non præsupponitur de tribus operationibus mentis, ergo non possunt esse objectum Logicae; ma. est certa mi. probatur. Quia hoc habetur ex libris de anima, quæ sit earum definitio, ergo. Probatur 2. Si tres mentis operationes ut dirigibiles sunt Logicae objectum, sequeretur quod Logica subalternaretur scientiæ de anima, sed hoc dicendum non est, ergo nec illud ex quo hoc sequitur: prob. seq. ma. nam ad scientiam subalternatam nihil requiritur nisi quod principia subalternata sint conclusiones subalternantis, & quod subalternata ad suum objectum differentiam addat accidentalem, sed hic ista omnia reperiuntur, ergo: mi. probatur. Quia principia Logicae essent conclusiones scientiæ de anima, nam in illis libris hoc ostenditur sic: Quot sunt in intellectu modi concipiendi, tot sunt intellectus operationes, sed sunt tres concipiendi modi in intellectu, ergo etiam sunt tres operationes intellectus, & additur ipsis insuper differentia accidentalis, scilicet dirigibilis, ergo. Sed contra Conclusionem sic

IV. Mentis operationes non sunt objectum.

V.
Operationes
intellectus
non sunt pro-
pter instru-
menta in esse
physico bene
tamen in esse
scibili.

Arguitur sicut operationes quæ tales spectant ad Animasticam, ita quæ dirigibiles spectabunt ad Logicam, sed si in Logica considerantur, non videtur quomodo reduci possint ad instrumenta, ergo ipsa objectum potius sunt constituendæ; prob. mi. Operationes intellectus non sunt propter instrumenta, sed instrumenta propter operationes intellectus, sed media reducuntur ad finem, & non finis ad media, ergo cum operationes sunt finis propter quas sunt instrumenta, instrumenta ad operationes, & non operationes ad instrumenta reduci debent, consequenter erunt objectum Logice. R. concessa ma. negando mi: bene enim operationes ad instrumenta, seu modos sciendi reduci possunt, quia operationes intellectus in Logica considerantur quatenus dirigibiles, quod fit in gratiam instrumentorum, nam cognitæ eorum dirigibilitate apta conficiuntur instrumenta ad eas dirigendas: ad prob. mi. dist. ma. Operationes intellectus non sunt propter instrumenta in esse physico concedo ma: in esse scibili nego ma: In esse scibili res aliter se habet sicut in libris post demonstratio est propter scientiam in esse physico, & scientia est finis demonstrationis, nec ponitur ideo tamen scientia pro objecto, sed potius demonstratio, quia ibi consideratur natura scientiæ, ut rectè conficiatur instrumentum generativum eius, unde Arist. lib. post. cap. 2. ex hoc quod scire rem est eam per causam cognoscere, infert quod demonstratio debeat esse ex primis veris, ex quo evidens est quod Aristoteles consideravit scientiam propter demonstrationem.

Instatur In aliis facultatibus Organicis non instrumentum, sed operationes ad quas instrumentum dirigitur est Objectum ergo etiam hoc in scientia Logica debet fieri. ant. probatur, nam in facultate scriptoria non calamus, sed scriptura est objectum, in pictoria non penicillus, sed pictura, ergo. R. duplices esse facultates Organicas, aliæ sunt simpliciter tales, quæ circa instrumenta versantur & nullo modo attingunt opus ad quod ordinantur, sicut se habet frœni factoria, respectu equestris, lignaria respectu nauticæ, aliæ sunt e contra quæ etiam ipsum opus attingunt ad quod ordinantur, ita ut non sint nec dici possint simpliciter ministratoriæ, nam licet de instrumentis agant, non tamen id faciunt ut aliis subministrant, sed ut ipsi eis utantur & tales sunt pictoria, scriptoria, medicina &c. in his quidem & similibus instrumenta non sunt objectum, sed ipsæ operationes, non tamen in facultatibus primi generis, cuius generis etiam est Logica, unde in forma R. dist. ant. In aliis facultatibus quæ sunt simpliciter ministratoriæ non instrumenta sed operationes sunt objectum nego ant. quæ non sunt simpliciter ministratoriæ concedo ant. & nego consequentiam disparitas patet ex responsione.

Urgetur Ethica facultas est quæ simpliciter tradit regulas directivas voluntatis, & tamen operationes voluntatis sunt objectum voluntatis & non regula & præcepta quæ ordinantur ad operationes, ergo & sic in Logica dicendum est. Sed R. primò negando ma. quia

Ethica non simpliciter tradit regulas, sed etiam ipsa simul elicitive attingit operationes voluntatis directas, adeoq; redit solutio prior. unde R. 2. Negando mi. quia non operationes sunt objectum Ethicæ, sed homo in quantum beabilis est, ut innuit Scotus q. 3. Prologi. ad 3. sed Responso prior argumentum solvit melius. Attamen

Arguitur 2. Logica docet definire, dividere &c. sed definitio divisio &c. sunt operationes intellectus, ergo operationes intellectus erunt objectum Logicæ. R. dist. ma. Logica docet definire dividere &c. formaliter nego ma. idealiter tantum dando instrumenta directiva apprehensionis, iudicii concedo ma. & dist. etiam mi. divisio, definitio. sunt operationes intellectus ut formaliter considerantur concedo, ut idealiter nego mi. & consequentiam sed assumendo

Instatur Ut directivè & idealiter considerentur sunt operationes intellectus ergo. R. definitionem, divisionem, &c. dupliciter considerari posse, scilicet formaliter & objective, formaliter sumuntur, quatenus sunt actus divisionis, argumentationis &c. objective verò quatenus sunt instrumenta quædam directiva actum intellectus, & secundum hoc munus terminare possunt actum intellectus, & tanquam objecta scientiam constituere, si primò ergo modo considerentur cum operationibus intellectus coincidunt, non verò si secundo.

Dico 3. Res omnes quatenus sunt intelligibiles non sunt Objectum Logice. Hæc est contra Ariagam & Probatur breviter, si res omnes quatenus intelligibiles vel scibiles possunt esse objectum Logicæ omnes aliæ scientiæ superfluerent, sed hoc non debet dici ergo. Ma. probatur ex Scoto q. 3. prædicam. Nihil est subjectum alicujus scientiæ nisi sub ratione scibilis, ergo si res omnes quatenus scibiles sunt spectant ad Logicam superfluent, consequenter omnes aliæ scientiæ. Confirmatur, quia ad Metaphysicam spectat considerare res omnes ut intelligibiles, cum hæc sit præcipua passio entis ut sic, quod est objectum, Metaphysicæ, de objecto autem alicujus scientiæ debent demonstrari in illa scientia passiones, ergo non spectabunt ad Logicam adequatè. Sed contra Conclusionem

Opponitur Autoritas Aristotelis. VIII. Explicatur Aristotelis.
1. Elench. 11. & 1. Rhet. cap. 1. ubi docet Logicam non versari circa rem aliquam determinatam, sed circa omnes res & 4. Met. l. 5. ait Dialecticam laborare circa omne ens sicut Metaphysicam, ergo ex mente Philosophi res omnes erunt objectum Logicæ verum tamen R. Aristotelem 1. Elench. & Rhet. voluisse solum Dialecticam quantum ad usum versari circa omnes res & ad nullam determinatam restringi, quia in omnibus scientiis Syllogismi exercentur, & in hunc sensum etiam explicari potest 4. Met. 5. Laborat enim Dialecticus circa omne ens, quia omnibus rebus applicantur instrumenta Logicalia, ideoq; dicitur scientia communis ut innuit Scot. q. 3. unio.

Dico 4. Ens rationis non est objectum Logice, IX. Ens rationis non est objectum.

Ita

Ita Comptonius, Pontius &c. Probatur Conclusio, si ens rationis esset objectum Logicae non posset haec scientia alias demonstrare passionem quam rationis, sed hoc est falsum ergo: probatur sequela, quia passio non est praestantioris naturae quam subiectum, unde illa emanat, ergo, probatur etiam minor, quia scientiam efficere est aliquid reale. Prob. 2. Ut aliquid sit objectum attributionis debent omnia posse reduci ad illud quae in scientia illa tractantur cuius est objectum, sed ad ens rationis non possunt omnia reduci quae tractantur in Logica, ergo. prob. mi. quia ratiocinatio ipsa materialis affirmatio unius de alio &c. quae Logicus ex professo tractat, priora sunt omnibus respectibus rationis quae in eis resultant, sed subiecta realia non reducuntur ad formas rationis se ipsis posteriores ergo. Confirmatur 1. si nullum esset ens rationis, adhuc dari posset Logica, & traderet ea omnia quae nunc edisserit, verbi gratia demonstrationem gignere, scientiam, Syllogismum probabilem, opinionem &c. Confirm. 2. Quia Aristotelis nec minimam mentionem de ente rationis in sua Logica fecit, quod revera non fecisse credendus est si ens rationis objectum Dialecticae fuisset. Sed in Contra

Arguitur Si subiectum vel objectum Logicae non esset ens rationis, deberet esse aliquid reale, sed non potest esse aliquid reale, ergo erit ens rationis; minor probatur, si objectum esset aliquid reale, scientia etiam esset realis, sed hoc est contra communem Philosophorum sententiam, ergo: minor patet quia Logica universim appellatur rationalis & non realis. R. negando mi. cuius probationis majorem dist. esset etiam scientia realis id est quae tractaret de rebus proprie loquendo nego ma. quae tractaret de signis rerum concedo ma. & distincta similiter mi. nego conseq. Nam propterea non tollitur quin sub hac ratione scientia realis dici possit, cum in hac acceptione sermo etiam dicatur & appelletur res. Sed

Instatur Illa signa rerum de quibus agit Logicus sunt entia rationis, ergo ab illis Logica non poterit adhuc denominari realis. probatur ant. illa signa rerum sunt genus, differentiae, &c. sed illa omnia sunt entia rationis ergo: ma. patet, probatur mi. Quia illud est ens rationis quod habet esse solum per intellectum, sed dicta tantum habent esse per intellectum, ergo sunt entia rationis, R. negando ant. & probationis mi. cuius probationis majorem distingo, illud est ens rationis quod solum habet esse per intellectum fingentem concedo ma. per intellectum quomodo docuq; cognoscen- tem nego. ma. Genus ergo species & caetera universalia non finguntur ab intellectu, sed solum representantur realis natura, non representata differentia individuali vel specifica, fiunt ergo ab intellectu denominante, non fingente. Sed

Urgetur Sicut datur una scientia quae tractat de ente reali realiter, & est Metaphysica, ita debet dari aliqua scientia quae tractet de ente rationis, sed talis scientia non potest esse Physica vel Metaphysica, quia istae tractant de ente reali ergo est Logica, sed tunc melius &

aliud objectum assignari non potest quam ens rationis ergo. Sed R. dist. secundam partem majoris ita debet dari alia scientia quae tractet de ente rationis directe nego ma. indirecte concedo ma. ens rationis enim ad nullam scientiam realem pertinet directe, sed directe & reductivè spectat ad Metaphysicam, quatenus secundum suam essentiam ens rationis est ens apparens, nam secundum Philosophum 4. Metaph. l. 4. Eiusdem scientiae est considerare quod est tale, & quod videtur tale. similiter dist. mi. & nego conseq. quod si quaeras ad quam ergo scientiam ens rationis directe pertineat, tunc Respondeo ad scientiam rationis. Sed de his satis & ad alia motum faciendo

Dico s. sola demonstratio non est objectum attributionis in Logica. Haec colligitur ex D. Angustino lib. 2. Ord. cap. 13. ubi enumerat ea quae Logica tractat ensens eam verum a falso discernere, definiendo, distribuendo, & colligendo, & lib. 2. Doct. Christ. cap. 37. vocat eam praecipua Conclusionum, definitionum, & distributionum, ergo ex mente ipsius non sola demonstratio est objectum Logicae, Quod Confirmatur, & simul probatur Conclusio, ratione, Caetera omnia quae tractantur in Logica non possunt ad demonstrationem reduci, sed hoc requiritur ex supra dictis, ergo demonstratio non potest esse objectum attributionis Logicae. probatur ma. quia aliae species argumentationis quae nec sunt partes, nec proprietates, nec principia, vel causae demonstrationis, ad eam reduci nequeunt, ut sunt Syllogismus Topicus, falsigraphus &c. ergo. Sed

Arguitur. Tam Syllogismus Topicus, quam Sophisticus ad demonstrationem reduci possunt, ergo demonstratio erit objectum adaequatum Logicae, probatur, ant. quemadmodum se habet ens rationis in Metaphysica, respectu entis veri, ita se habet Syllogismus Topicus & Sophisticus ad demonstrationem, sed ens rationis ad Metaphysicam reduci potest, quia est ens apparens & enti reali contrarium, ergo etiam reduci poterunt ad Syllogismum demonstrativum seu demonstrationem Syllogismus probabilis & apparens qui est falsigraphus, sed si ad demonstrationem isti reduci poterunt, jam demonstratio erit objectum Logicae, ergo est. R. negando ant. ad cuius probationis majorem dico, bene quidem comparari allegata ad se invicem, sed in Logica non modo considerantur Syllogismi probabiles & Sophistici, sed etiam multa alia quae ad demonstrationem reduci nequeunt, ut sunt definitio, divisio &c. insuper ajo disparitatem esse adhuc, quia ens rationis adhuc constituitur extra nihilum, adeoq; dicitur aliquater (praescindo an equivocè, vel univocè) rationem entis participat, sed de Syllogismo falsigrapho dicit Aristoteles nec quidem nomen Syllogismi mereri. Deniq; ut aliquid sit objectum adaequatum alicujus scientiae non sufficit, quod ad illud alia reducuntur tanquam contraria, alioquin sequeretur quod Syllogismus falsigraphus posset esse & esset objectum Logicae, quod tamen ridiculum esset & novum; probatur sequela, quia Syllogismus demonstrativus & aliae species argumentationis redu-

XI.
Demonstratio sola non est objectum.

XII.
An Syllogismi omnes ad demonstrationem reduci possint?

reducuntur ad Syllogismum falsigraphum veluti ejus contrarium. Tandem si ad scientiam de uno contrario spectaret per se agere de altero contrario, sequeretur quod ad Physicam quæ est de ente naturali materiali, spectaret agere de ente spirituali, & consequenter sicut Physica nunc agit de corpore, ita deberet pariter agere de spiritu, quod nemo dicit, sed contra totum hoc dictum

Instatur defacto agit Physicus de anima, sed anima est spiritualis, ergo bene in una scientia unum contrarium ad aliud reduci posset, & consequenter solutio nulla. Sed R. dist. ma. defacto Physicus agit de anima sub ea præcisè ratione quâ spiritualis est nego majorem, in quantum est actus corporis organici concedo ma. & concessa mi. quodq; nego consequentiam.

Urgetur Theologiae objectum est Deus sub quacumq; demum ratione, quod defacto tam exactè non disputo, sub sententia tamen communiore, in quantum est Veracitas divina revelans, sed in Theologia agitur de peccatis per se quæ ad DEUM prorsus nulla ratione reduci possunt, quàm sub ratione contrarii, ergo ad hoc ut aliquod sit objectum attributionis fat crit quod ad illud alia omnia reducuntur, etiam per modum contrarii. major est certa, probatur mi. quia peccata non possunt referri ad Deum per modum principii, vel causæ, minus per modum proprietatis aut passionis, (quod cogitare & fidem lædere, & crimen læsæ majestatis Divinæ esset committere) nec possunt referri ad Deum veluti ad finem, ut potè cum ejus adeptionem non promoveant, sed avertant: sed R. concessa ma. & distingo minorem, peccata non possunt referri ad Deum concedo ma. peccati cognitio non potest ordinari & referri ad Dei cognitionem nego mi: Itaq; longè diversum est dicere quod peccatum referatur ad Deum, aliud quod peccati cognitio ad Deum cognoscendum conducatur, nam peccati notitia duobus modis potest ad pleniorum Dei notitiam conducere, sicq; licet non in esse entis, in esse tamen scibilis ad Eum referri: primò itaq; ex peccati consideratione, virtutis splendor & gloria magis elucescit & enitescit, & exinde bonitas Dei & perfectio, qui ad virtutem provocat præmiis, terret poenis, & gratiâ allicit & trahit. Deinde Dei sanctitas & excellentia non parum exinde commendatur quod rei, vel potius tam fœdi nihili, author esse nõ possit.

XIII.

Objectum
Logicae Aristotelicae est
Syllogismus.

Dico 6. Objectum Logicae Aristotelicae adæquatum est Syllogismus ut sic. Est Scoti & communior sententia Scotistarum, Probatur 1. ex refutatione aliarum opinionum. Secundo, quia illi omnes conditiones competunt quæ ad rationem objecti requiruntur, nam in primis prima competit, nam in ea supponitur esse, & Aristoteles post tractationem de principiis remotis & proximis in libris de Cathgoriis & Periherm. in libris priorum definit tandem Syllogismum; habet etiam conditionem secundam, quandoquidem omnia quæ in scientia tractantur, vel sunt principia ejus, ut habetur in libris Perih. vel proprietates, ut in lib. priorum, aut species quæ habentur in libris Topicorum & Elenchorum. Ita discussit Scotus 1 priorum q. 2.

Habet deniq; etiam tertiam, nam cetù est quod d Logica Aristotelicae considerationis per Syllogismum distinguatur ab omnibus aliis scientiis.

Dices Cum Bonaventura, Barone Tom.

1. Apologia. 4. act. 4. Non est distinguendum inter Logicam Aristotelicam & in se, ergo si Logica Aristotelicae objectum est Syllogismus, etiam erit Logica in se; probatur ant. quia Aristoteles non potuit aliter eam variari quàm in se ipsa fuit, sicut non potuit physicam variare, aut mutare objectum ejus ergo. Verumtamen licet hic argumentandi modus & discurrendi de objecto Logicae facile videatur tollere difficultatem, & qui etiam veluti novus gratior apparet, attamen perspicienti nihil dicere videtur, unde R. in forma negando ant. cujus probationis ant. concedo & nego consequentiam, neque enim Antiquiores & ego cum illis dico Logicam talem ab Aristotele sortitam esse partitionem, aut Aristotelem eam partitionem, & divisionem distinctionemque fecisse, sed quia in seipsa Logica dupliciter erat considerabilis, ideo illud Aristoteles invenit, non verò ex eo quod invenerit sic esse, fecit, & ut utar secundo D. Augustini verbis loquendo de partitione Philosophiæ lib. 11. de Civitate cap. 25. *Neg enim ipsi instituerunt ut ita esset, sed ita esse potius invenerunt*, unde quia Aristoteles invenit Logicam dupliciter accipi posse, ideo secundum unam acceptionem quâ ipse usus est, bene dicitur Logicae objectum esse Syllogismum, ex quo apparet quàm leve fundamentum habuerit adificium Baronis, quod tam citò veluti caserta vilbani ruit. Sed ad nostra redeo & informa consueta progrediendo, objectionem aliorum pono, quare Conclusionem directè

Arguitur. De Syllogismo non potest haberi scientia, ergo nequit esse objectum Logicae, quæ ut suppono est scientia, ant. probatur, scientia non potest haberi nisi per Syllogismum, sed hoc nequit fieri, quia talis Syllogismus vel esset notus, vel ignotus, si ignotus non posset generare scientiam, si notus, ergo per alium Syllogismum, & sic in infinitum: R. negando ant. & probationis minorem, de Syllogismo enim ut sic potest haberi scientia per alium Syllogismum, qui esset vel ex terminis, vel per Logicam naturalem notus, ita ut non desideraret per alium Syllogismum artificiosum ostendi. Sed

Instatur Omnis scientia quomodocumque fiat debet fieri per Syllogismum seu naturalis, seu artificialis Logicae, sed talis Syllogismus non potest fieri de Syllogismo ut objecto Logicae, ergo nulla solutio; patet ma. probatur minor, ut de aliquo habeatur vel fiat scientia, seu id contingat artificialitèr, seu naturalitèr, illud de quo fit Syllogismus debet esse necessarium, sed Syllogismus non est necessarius, quia potest adesse vel abesse ergo. R. concessa ma. negando mi. cujus probationis ma. distingo, Objectum debet esse necessarium quoad existentiam nego ma. quoad essentiam, seu quoad connexionem prædicati cum subiecto concedo ma. sic autem Syllogismus est necessarius, nam ante omne opus mentis debet habere tres terminos, & medium bene distributum.

Urgetur

XIV.
Refutatum
Baro.

XV.
De Syllogismo potest haberi scientia.

Urgetur Si Syllogismi Essentia necessaria esset, sequeretur quod praesupponi deberet ante omnem scientiam, ut est conditio prima requisita ad objectum adaequatum attributionis, sed Syllogismus non sic praesupponitur quid sit, ante omnem scientiam, ergo ejus essentia necessaria non est; prob. mi. illud quod praesupponitur in scientia aliqua quid sit, non fit à scientia, etiam quantum ad connexionem praedicati & subjecti, sed Syllogismus fit à scientia Logicali, ut est certum, ergo. R. concessa ma. negando mi. cujus probationis mi. distinguo, Syllogismus fit à scientia Logicali, seu Logica conicit Syllogismus, Logica quae est scientia nego mi. quae non est scientia concedo mi. nam Syllogismus non conicit Logica docens, sed utens, illa tantum regulas tradit & praecipit recte coniciendi. Ut ergo finem faciam tam profusa litis de qua Dialectici certant, & adhuc sub Judice est, ideo.

instrumentum sciendi materiale, & ita conjungendo partem materialem cum formali subjectum adaequatum sciendi instrumentum sit, quatenus directivum; qui dicendi modus eandem censuram patitur, quam ille qui in Philosophia naturali statuit pro objecto corpus mobile quatenus mobile, quia non est confundenda ratio formalis subjecti cum passione ejusdem, cum haec debeat illam de subjecto demonstrare, directivitas vero est propria passio instrumenti sciendi, ideo non bene conjungitur cum eo veluti ratio formalis, assignanda est ergo ratio formalis objectiva Logica in se, sicut in aliis scientiis, unde sicut in Philosophia naturali ponitur subjectum, corpus naturale quatenus tale, & in Metaph. ens ut ens, in Logica quoque erit instrumentum sciendi quatenus tale, hoc est, quatenus habet virtutem faciendi scire, vimque dirigendi, ita enim specificatur ratio formalis secundum quam consideratur, & secundum quam de ipso directivitas veluti propria & adaequata passio potest praedicari & demonstrari.

QUAESTIO V.

An Logica sit Scientia?

DICO 7. Objectum Logica in se est modus sciendi ut sic. Haec est Scoti & Scotistarum communiter Fonseca 2. Met. c. 3. q. 1. sect. 4. Conimb. q. 2. proom. Tartareti, Toleti, &c. Prob. Conclusio 1. Quia modo sciendi ut sic conveniunt conditiones ad objectum requisita, ergo modus sciendi erit objectum Logica in se, ant. probatur, nam de ipso supponitur quid sit, & per suum quid est, demonstratur de eo passiones & proprietates, omnia ad ipsum ordinantur & reducuntur, & per illum ab aliis scientiis distinguitur ergo. Confirmatur, nullum aliud objectum Logica in se potest assignari quod esset objectum potius quam modus sciendi, ergo modus sciendi ut sic est assignandus: prob. ant. Quia si aliquid aliud maxime Syllogismus ut sic, vel demonstratio ut sic, sed hoc non ergo. Probatur, quia ad Syllogismus non possunt omnia reduci, quia non modus ut sic, nec ad demonstrationem, quia non Syllogismus Topicus, vel Fallographus, ad modum autem sciendi omnia possunt reduci, ergo. Probatur secundò Objectum artis instrumentariae simpliciter est instrumentum & non opus, sed Logica est talis ergo, ma. patet, minor est Philosophi 2. Met. t. 1. & j. top. c. 9. ubi vocat Logica simpliciter instrumentaria. Confirmatur Logica agit de definitione, divisione, &c. sed haec non comprehenduntur sub Syllogismo ut sic, nec sub demonstratione, comprehenduntur autem sub modo sciendi ut sic, ergo.

Nomen Scientiae multifariam multisque modis accipi potest, Primò enim accipitur laxissime pro quacunque; etiam experientia, sic dicitur communiter quòd qui expertus est frigus, vel calorem sciat esse frigidum, vel calidum; Secundò sumitur laxius, non tamen in omni laxitate ita quòd idem significet quòd fides, sic frequens usus, & loquendi modus irrepit, ut dicatur nos scire, Verbum esse incarnatum, Deum esse unum & trinum, &c. Tertio sumitur laxè pro quacunque; notitia quomodoconque; acquisita. sive per narrationem aliorum, seu perlectionem, vel alio modo, sic dicitur quod Petrus verbi gratia sciat esse Romam, Indias, Japoniam, &c. vel quia legit, vel quia audivit. Quarto tandem strictè & proprie prout ad propositum spectat pro notitia & cognitione illa quae ex certis & evidentibus causis in forma syllogistica deducitur, & in hac acceptione duplex est, una est habitualis, altera actualis, habitualis est habitus de prima specie qualitatis permanens intellectualis, disponens intellectum non ad simpliciter, sed ad promptè & expedite operandum ex actibus frequentatis acquisitis: Actualis vero est scientia quae ab Aristotele 1. p. t. 5. ut ipsum citat Pontius sic definitur, Quòd sit cognitio rei per causam per quam res est ita ut non possit se aliter habere, vel ut citat ipsum Maltrius 1. post. cap. 2. Scire est rem per causam cognoscere, propter quam res est, quòd illius est causa, & non contingit se aliter habere, Ex quibus definitionibus ad rigorosè & proprie dictam scientiam sequentes requiruntur conditiones. Prima est quòd sit vera, error enim & falsitas scientia non sunt; Secunda est quòd sit certa, certitudo autem ut notat Cavellus de anim. disp. 3. sect. 6. & Averſa q. 26. sect. 3. est firma adhaesio intellectus alteri determinatae parti absque formidine de oppositio, si enim esset aliqua formido, non esset in intellectu certitudo, sed dubietas, nec scientia, sed opinio.

Dices cum Arriaga; Definitionem esse contentam sub Syllogismo in quantum ordinatur ad demonstrationem, & propter demonstrationem consideratur, ergo. Contra, esto sic possit considerari definitio, imò Aristoteles in sua Logica ita consideravit, tamen in Logica in se non debet considerari in ordine ad aliud, sed etiam propter se, & hoc patet, nam etiam si demonstratio esset impossibilis, adhuc esset scientia de definitione & divisione.

Verumtamen adhuc dubium remanet de ratione formali secundum quam Logica in se considerat modum sciendi, plures dicunt Logica illud considerare quatenus directivum, ita ut directivitas sit objectum formale.

F. Amandi Hermann Logica.

I. Multipliciter accipitur Scientia.

Regulae ad veram scientiam.

I. Tert.

XVI.

XVII.

XVIII.

Tertia est quod sit evidens, Quarta quod sit de necessariis, Quinta quod sit de objecto universali & non de singulari, de singularibus enim non est scientia, quia scientia ostendit passionem de proprio & adæquato objecto, quod objectum non est singulare, quia si esset singulare aliis individuis non competeret, singulare enim est secundum omnes suas proprietates incommunicabile, risibilitas enim non Petro adæquatè convenit, sed homini, seu ut notat Basolus q. 5. prologi art. 2. ex Scoto q. 3. prologi, hæc conditio non convenit sententiæ ut sic, sed scientiæ creatæ de objecto suo, quia naturæ creatæ dividuntur in singularibus, nam de objecto increato singulari, sicut est Deus, potest esse scientia, quia illi primò conveniunt proprietates & passionis, seu potius quasi proprietates & passionis. Sexta conditio est, quod sit causata per Discursum Syllogisticum, quia scientia non est quælibet rei cognitio, sed cognitio rei per causam, an autem semper scientia debeat actualitèr causari per discursum, an verò potentialitèr tantum, sermo est de nomine & magis examinari solet in prologo Theologiæ quò lectorem pro nunc remitto.

II. His prænotatis Variæ sunt & fuerunt circa hanc questionem sententiæ, nam aliqui dicebant Logicam, nec docentem, nec utentem esse scientiam ita Simplicius, Amonius, Philoponus, & alii veteres, alii e contra e contrario diametro docebant Logicam tam docentem, quam utentem veram esse scientiam ita Didacus à Jesu q. 1. Cavellus disp. 2. dubio 4. & alii moderni: Alii Logicam docentem negabant esse scientiam, benè tamen utentem, non quidem distinctam ab aliis scientiis, sed esse varias scientias, ita Zabarella lib. 1. de natura Logica: asserens hanc esse communem Græcorum, alii deniq; asserunt Logicam docentem esse scientiam, non tamen utentem, sed utentem esse potius artem, ita Scotus q. 1. universal. quem Scotista sequuntur Mauritius, Anglicanus, Sarnandus Faber, Arriaga, Oviedo, Divus Thomas cum suis, & latini communitèr, cum quibus

III.
Logica est
vere scientia

DICO I. Logica docens propriè dicta scientia est; hæc est quartæ sententiæ, item D. Augustini pluribus in locis. In Dialect. cap. 1. ubi dicit: *Dialectica est scientia benè disputandi*, lib. 2. Doct. Christianæ cap. 35. *Scientia definendi dividendi, atq; partiendi, quanquam rebus falsis plerumq; adhibeatur ipsa tamen falsa non est*. lib. 11. Civit. cap. 25. eam appellat *Scientiam & scientiarum formam* lib. 2. ord. cap. 13. *Hæc docet docere ait, hæc docet discere, scit scire, sola scientes facere, non solum vult, sed etiam potest Disciplina disciplinarum*, ex quibus expressè colligitur non modò mens D. Aurelii, verum etiam encomia multa colliguntur. Videtur etiam esse D. Bern. nam licet expressè sub nomine Logicae scientiam appellat, vocat *Ratiocinationem* tamen quæ nihil aliud est quam Logica, *rationis inquisitionem*, tractat. de vit. sol. cap. 15. *rationem autem vocat: Aspectum animi, qui aspectum in rem aliquam conjectum cum eam videt scientia est*, sed Logica maximè quærit verum, & id à falso determinare, ergò. Probatur etiam ratione I. Quia

illi omnes conditiones ad scientiam creatam requisitæ conveniunt, ergò est scientia: probatur ant. nam est certa, evidens, vera, necessaria, de objecto universali, causata per discursum Syllogisticum, ergò habet omnes conditiones. Probatur secundò ex Mastro, Logica procedit quoad omnes suas partes demonstrative ad probandas suas conclusiones, scilicet tam quoad partem Analyticam, quam quoad partem Topicam & Sophisticam, ergò quoad omnes partes est scientia: probatur ant. quia non modò de Syllogismo demonstrativo demonstrantur quod debeat procedere ex necessariis, sed etiam de Syllogismo topico probabilitas, de Sophistico apparentia & de Syllogismo simpliciter sumpto necessitas illationis, ergò. Probatur ant. ex Scoto q. 3. Elench. Quia tam benè ostenditur apparentia in Syllogismo sophistico veluti ejus passio per unitatem vocis in fallacia æquivocationis, tanquam per proprium medium, sicut risibile de homine per animal rationale, item per proprium medium probabilitatem demonstrat de Syllogismo topico, ergò. Probatur ant. in sequentibus Syllogismis necessariis sunt demonstrationes certæ & evidentes, omnis Syllogismus constant tribus propositionibus in modo forma & figura secundum subjectionem & prædicationem ritè dispositis, habet necessitatem illationis, sed Syllogismus in Barbara verbi gratiæ est talis, ergò habet necessitatem illationis, pertinet hic Syllogismus ad priorem analylin, & demonstratur de Syllogismo in Barbara propria passio, in posteriori verò analyli per veram demonstrationem acquiritur scientia certa & evidens hoc modo, Omnis Syllogismus procedens ex præmissis, veris, necessariis, causisq; conclusionis, generat scientiam, sed demonstratio sic procedit, ergò demonstratio generat scientiam; in parte Topica sic habetur notitia, Omnis Syllogismus procedens ex probabilibus generat opinionem, sed Syllogismus Topicus, seu Dialecticus procedit ex probabilibus, ergò generat opinionem, deindè in parte Sophistica hoc modo. Nullus Syllogismus in quo sunt quatuor termini, aut peccatur in modo & figura, necessariò concludit, sed Syllogismus Sophisticus est talis, ergò non necessariò concludit, sed istæ omnes sunt scientificæ demonstrationes, ergò tam benè ostenditur proprietates per veram scientiam de uno ac alio, & consequentèr Logica docens quoad omnes partes vera est scientia, Notandum non modò in partibus allegatis verum etiam de aliis objectis particularibus similes demonstrationes haberi posse, nam in Logica simili modo probatur. Quod universale prædicetur de pluribus quia inest multis, quod definitio fit modus sciendi manifestativus artificiosè ignoti, quia constat ex genere & differentia.

IV. Arguitur I. Ex autoritate Aristotelis 6. Metaphys. cap. 1. ubi enumerans scientias speculativas Logicae nullam fecit mentionem, sed solum recenset Mathematicam naturalem & Divinam, ergò ex mente ipsius Logica non erit scientia. R. negando consequ. & autoritatem ejus explico nullam fecit mentionem explicitè concedo, nullam fecit implicitè hic

hic nego. Itaq; quamvis non meminit expressè in hoc loco Logicæ meminit tamen alibi, unde quia jam supra dixi Logicam esse Philosophiæ partem, idèò reducit ad secundum membrum. quare objectio non stat, & insuper locus iste est ab autoritate negativa, quæ quantum in scholis valeat jam notum est, sed

Instatur licet Aristoteles alibi Logicæ fecerit mentionem nullibi tamen ut scientia sit, imò contrarium expressè asseruit, ergò stat adhuc argutio firma. probatur ant. quoad secundam p. nam i. Ethic. cap. 4. ait tollere naturam Logicæ qui eam non ut facultatem, sed ut scientiam tradunt, ergò expressè contrarium asserit; sed R. negando ant. ad cuius probationem respondeo, quòd Aristoteles non negat ibi absolute Logicam esse scientiam, sed qualem ibi eam aliqui ponebant, ut scilicet non esset disciplina organica, & aliis præmittenda, reprehendit enim, eos qui in Dialectica de materia omnium scientiarum promiscuè disputabant, & monet eam debere præmitti aliis, scientiis, quòd est longè aliud quàm dicere quòd absolute non sit necessaria.

Urgetur, Aristoteles ibi loquitur de Logicæ quæ est modus sciendi, sed hanc dicit proprie scientiam non esse, ergò non reprehendit tradendi methodum, sed vel eam scientiam negat, probatur mi: nam 2. Metaph. 1. 5. ait absurdum esse simul querere scientiam & modum sciendi, sed Logicæ est modus sciendi, ergò proprie scientia non est. R. negando mi. ad cuius probationis ma. ex autoritate dico post. Doctorem q. j. universal. Logicam dici modum sciendi non formalitèr, sed objectivè & materialitèr in obliquo, quatenus videlicet est de modo sciendi tanquam de proprio objecto, per scientiam verò alias intelligit scientias quæ sunt de rebus, & non de modo sciendi, & quia prius debet cognosci modus sciendi quam res, idèò ait Aristoteles absurdum esse utrumq; simul querere & Congeruntur ab aliquibus adhuc plures autoritates in contra ut 4. Metaph. 5. ubi ait Logicam non tractare de aliqua re determinata quod tamen ad scientiam requiritur, sed quomodo de Logicæ utente hoc explicandum sit dixi supra, Et i. top. cap. 9. enumerans tria problematum genera docet, quòd alia per se respiciunt electionem & fugam, ut sunt problemata activa, alia per se tendunt ad veritatem & scientiam, & sunt problemata speculativa, & alia demum utriq; parti auxiliari, & sunt Logica, ex quo volunt aliqui deducere consequenter Logicam scientiam non esse, sed revera Aristoteles id non intendit, quia exinde aliud non colligitur quàm quòd sit scientia organica & ministratoria, non profus gratia sui ut sunt aliæ scientiæ merè speculativæ. & Unde in forma R. dist. mi. probationis, Logicæ est modus sciendi ut est objectum terminativum cognitionis scientificæ nego mi. ut est habitus dirigens intellectum circa modum sciendi concedo mi. & nego consequentiam.

Arguitur 2. ex ratione. Logica non habet conditiones ad Scientiam requisitas, *F. Amandi Hermann Logica.*

ergò Logica non est scientia, probatur ant. ad scientiam requiritur quod sit de necessariis & perpetuis, sed ut ipse fatetur Aristoteles i. post. cap. 2. & 7. Sed Logica non est de necessariis & perpetuis, ergò prob. mi. quia Logica est vel de Syllogismo, vel de modo sciendi, sed ista non sunt necessaria cum contingenter à nobis fiant ergò. R. negando ant. cuius prob. ma. dist. scientia debet esse de necessariis necessitate incompleta nego ma. necessitate complexa concedo ma. Itaq; ut docet Doctor i. d. 3. q. 4. non exigitur in objecto scientiæ necessitas incompleta, nec de tali loquitur Aristoteles alioquin nec ipsa Philosophia, nec ulla cognitio de rebus creatis scientia foret, cum omnes sint corruptibiles & consequenter de Deo tantum daretur scientia, sufficit ergò necessitas complexa, id est, necessitas connexionis alicuius prædicati cum eo, & talis necessitas locum quoq; habet in entibus rationis & secundis intentionibus, nam & de ipsis formari possunt propositiones æternæ veritatis, conjungendo cum ipsis prædicata quæ ipsis necessariò competunt, & talibus propositionibus tota Logica est plena, ut quod genus prædicetur de pluribus specie differentibus, de quocunq; dicitur subjectum dicitur etiam prædicatum, & sic de cæteris. Sed

Instatur Extrema propositionum Logicalium sunt corruptibilia, ergò etiam connexio quæ super illa fundatur quandoquidem destructo fundamento destruitur quoq; fundatum. Sed R. dist. ant. Extrema logicalium propositionum sunt corruptibilia, simpliciter necessitate & immutabilitate simpliciter, concedo ant. necessitate & immutabilitate secundum quid nego. Itaq; secundum Scotum i. d. 3. q. 4. duplex est necessitas & immutabilitas, una simpliciter quæ competit extremis definitioni non obnoxii, altera secundum quid, quæ cadit inter extrema, quæ licet in se sint corruptibilia, habitudo tamen inter ea nunquam mutari potest, & hæc necessitas reperitur in propositionibus Logicalibus & sufficit ad scientiam, alioquin etiam urgeret argumentum in propositionibus Physicalibus & Mathematicis, quarum extrema sunt corruptibilia.

Urgetur Propositiones hujus Syllogismi facti in Barbara: *Omnis canis est asinus, omnis homo est canis, ergò omnis homo est asinus;* nullam habent necessariam connexionem, imò quia omnes falsæ, necessariò dissolvi debent, sed tamen hic Syllogismus est verus actus Logicus, ergò non habent connexionem necessariam nec quidem secundum quid, R. dist. ma. Propositiones illius Syllogismi non habent necessariam connexionem nec quidem secundum quid si separatæ quælibet considerentur, & ratione materiæ concedo ma. si consideretur forma totius Syllogismi, & connexio propositionum primarum duarum ad inferendam tertiam nego ma. Quia licet illæ propositiones non necessariò veræ, sunt tamen necessariò illativæ, & habent necessariò posse inferre scientificam consequentiam, licet non scientificum consequens, quia in forma figura & modo sunt legitime dispositæ.

I 2

Dico 2.

VI. Logica utens non est scientia sed ars.

Dico 2. Logica utens tam habitualis, quam actualis non est scientia, sed ars. Hæc est Scoti & suorum supra. prob. Quia Logica utens propriè loquendo est habitus quo instructi facillè conficiunt definitiones, divisiones, & argumentationes, juxta præcepta Logicæ docentis, cum ergò circa singularia versetur, & circa res à nobis operabiles, non erit scientia, sed ars, quia ars est habitus cum recta ratione factivus, quia autem non conficit opera externa, sed interna, non erit ars mechanica quæ in operibus externis consumatur, sed liberalis in bonum animi ordinata.

VII. Explicatur Aristoteles.

Dices Aristoteles 6. Eth. cap. 4. dicere videtur quòd ad rationem artis requiratur ut producat opus externum, ergò siquidem utens non producit opus externum, non erit ars. R. explicando Aristotelem cum mirum fuisse locutum de artibus mechanicis, non verò liberalibus, si enim ad artem universim requireretur ut producat opus externum, artes liberales amitterent rationem artis, cum interius præfertim consumuntur, utpotè quæ ordinatæ sunt ad bonum animi, non corporis. Vel dic Aristotelem hoc dixisse pro clariori, ut videlicet magis cognosceremus quid sit praxis, siquidem quòd sensibus exterioribus percipimus facilius capimus. Scotistæ tenentes habitum Logicæ docentis & utentis non esse distinctum satis urgentur & torquentur argumento hoc, nempe: habitus non sunt distincti, sed Logica docens est scientia, ergò & utens, nobis tamen nihil facit utpotè cum vel hanc ob causam admiserim diversos habitus, & maxime per hoc probaverim.

QUÆSTIO VI.

An Logica sit scientia practica, vel speculativa.

I.

Quoniam status quæstionis ejusq; resolutio dependet à noticia quid praxis, quidq; noticia practica sit, idèd non inconsultò ante decisionem quæstionis examinabo priùs quid sit praxis? Et an actus intellectus possint esse praxes? Quia si concederetur actus intellectus praxes esse posse, concluderent legitime adversarii scientiam Logicam practicam esse. Unde nota I. Praxin multipliciter sumi ab authoribus, nam primò sumitur latissimè pro operatione cujuscunq; tam internæ, quàm externæ. Secundo strictius pro operatione quæ est in nostra potestate, quæq; potest esse bona, vel vitiosa, ut sunt tam intellectus quam voluntatis & omnium potentiæ sensitarum operationes. Tertio strictissimè & est, quando accipitur pro operatione elicità conformitèr ad dictamen rationis & electionem voluntatis, & sic ad eam debet concurrere intellectus ostensivus, finis ipsi voluntati, Hinc differentia magna est inter praxin & notitiam practicam, nam illud dicitur practicum, seu noticia practica quæ dirigit aliquem actum, ille ergò actus qui est directus dicitur esse praxis, verbi gratià ille actus manens in intellectu, Deus est super omnia propter se diligendus est practicus, qui potest dirigere

Multipliciter accipitur praxis.

actum voluntatis nostræ ut actu Deum amet, verbi gratià si voluntas Deum benedictum amando diligeret Deum, non propter omnia, vel non propter se, tunc intellectus posset dicere voluntati, vide voluntas quid agis, non sic Deum amas, nam Deus est super omnia & propter se amandus, quo facto si voluntas sese emèdaret & Deum non amplius inordinate & propter aliud amaret, sed propter seipsum tunc diceretur voluntatis amor praxis, & illud dictamen diceretur noticia & cognitio practica quia direxit actum voluntatis, sic actus amoris praxis diceretur, quia esset actus directus, Notandum tamen, non esse necessarium ut noticia practica semper actu dirigat praxin, sed sufficit quod sit directiva praxeos sicut, ut ignis dicatur calefactivus, non requiritur ut actu semper calefaciat, sed sufficit quod possit calefacere. Advertendum secundo notitiam practicam esse duplicem unam formalem, alteram quæ dicitur virtualitèr practica, noticia formalitèr practica est quæ formalitèr tendit ad directionem praxios, ut Deus est amandus super omnia, vel formalitèr tendit in modum quo bene vel malè fiat praxis, ut scriptura potest sic & sic fieri. Virtualitèr practica est quæ licet non tendat in actualem causationem praxios, aut ejus modum quo bene vel malè fiat, tamen ex illa elici potest praxis, ut Deus est summè perfectus & summè bonus, practica ex hac propositione sequitur ergò amandus. His ergò notatis.

Notitia practica est duplex.

Dico I. Praxin definitur à Scoto quòd sit

actus alterius potentie ab intellectu naturalitèr posterior intellectu, natus elici conformitèr rationi rectæ ad hoc ut sit actus rectus. Ita Doctor q. 4. prologi & omnium Scotistarum D. Thomæ j. 2. q. 57. a. j. Complutensium disp. 1. proem. q. 6. Suarez, &c. Probatur explicando omnes ejus partes, Dicitur enim praxin debere esse actum alterius potentie ab intellectu, quia omnes concedunt intellectum fieri practicum extendendo se ad regulandam & dirigendam praxin, Nec dicendum cum Arriaga & Hurtado frustra & sine ulla auctoritate assignari quod praxis debeat esse alterius potentie ab intellectu, aut nullum hujus rei esse in Aristotele fundamentum, nam utrumq; falsum est quod assumunt, nam auctoritatem sufficientissimam faciunt Realium Scholarum Principes subtilissimus Doctor & Angelicus, quorum primus nunquam subtilissimus esset nisi esset etiam angelicus ut eruditissimus quidam Theologus Arriaga & Hurtadi socius per modum elogii de Scoto scripsit, teste Ambrosio Peuplus; Deinde quoad alterum, miror tam solennes Aristotelis sectatores asserere posse hujus rei nullum esse in Aristotele fundamentum, cum tam in libris de anima 3. cap. 3. t. 50. dicat intellectum practicum esse illum, qui est principium agendi, sed non potest dici quod ille sit intellectus practicus qui est principium agendi actione intellectiva, quia etiam intellectus speculativus est principium agendi tali actione intellectiva, ergò dici debet quod sit ille intellectus practicus qui est principium agendi actione alterius potentie. Dicitur secundo quod praxis debeat

II. definitur praxin.

debeat esse actus posterior intellectu, constat hoc ex Philosopho, nam directum quod directum est naturaliter posterius suo directivo, sicut mensurabile sua mensura, cum mensurabile pendeat a mensura; Per hanc particulam excluduntur actus potentiae nutritivae, & vegetativae, qui non ut fiunt, licet aliquando per accidens illam praesupponant.

III. **Dices.** Potest aliqua praxis praecedere intellectu, ergo non requiritur quod praxis sit posterior actu intellectus, seu intellectu; probatur aut. videre est praxis, sed bene possum aliquid videre antequam intellectus habeat cognitionem seu intellectu meo visus, ut fit quando intellectus alius occupatus est, & oculus aspicit aliqua objecta quod intellectus tamen non advertit, ergo non requiritur quod praxis sit actus intellectu posterior. **IV.** visionem (idem dic de aliis sensuum tam exteriorum quam interiorum operationibus) considerari posse dupliciter, una vice prout praecedit intellectu & sic non sunt praxes, altera vice ut sequuntur intellectu & imperantur a voluntate & sic sunt praxes, ex quo patet, quomodo ad argumentum in forma respondere possis & debeas.

IV. **Tertio** Denique additur in definitione quod sit & esse debeat actus elicitus conformiter rationi rectae, ad hoc ut sit actus rectus, pro cuius dicti intelligentia notandum quod notavit Smiling q. 4. prologi & Suarez disp. 44. Met. Sect. 13. n. 27. duplicem posse inveniri rectitudinem in praxi unam moralem, quae est actus aliquis praemio & vita aeterna dignus, alteram artificialem, quae est opus aliquod artificiosum factum, quae duae rectitudines conjunctim & divisim possunt reperiri in praxi. divisim si verbi gratia pictor pingat imaginem artificiosam, sed mala intentione tunc erit in illa operatione & praxi rectitudo artificialis, sed non moralis, e contra vero si pingat turpiter, sed bona intentione tunc erit in praxi rectitudo moralis, sed non artificialis, si vero & artificiosam & bona intentione pingatur imago, tunc inerat operationi & praxi utraque rectitudo. Notandum secundum quod Scotus hic definit praxin tantum bonam (mala etenim praxis non est conformis rectae rationi qualis nimium frequenter datur) & non malam, quod ultimae denotant haec particulae, proinde sine causa Arriaga confurgit contra Scotum, quasi esset mala definitio, supponere namque debuisset Arriaga Scotum tantae simplicitatis non extitisse quantae ipse fuit respectu ingenii Scotici, ut negaret peccaminosa opera praxes esse, sed negavit bonas esse praxes, unde Tartaretus dicit opera mala praxes esse in largiori acceptione, non vero in rigidiore, rationem affert, quia non sunt conformes rationi rectae.

V. **Dico 2.** Nullus actus intellectus, sive praecedens imperium voluntatis, sive subsequens imperia ejus est praxis, prout definitur Scotus. Ita Tart. Faber, Smiling, Rhada, Mastrius &c. Prima pars patet, quia nullus actus intellectus ut praecedit imperium voluntatis est alterius potentiae ab intellectu. Prob. 2. p. Omnis praxis debet esse

actus alterius potentiae ab intellectu, sed nullus actus etiam imperatus si est intellectus, est alterius potentiae ab intellectu, ergo nullus actus intellectus est praxis, & si imperetur, probatur ma. Quia Philosophus. 3. de anima t. 49. dicit intellectum extensione fieri practicum, extendere autem est ut bene notat Pontius hic q. 8. quasi extra se tendere quod stando in actibus intellectus nequaquam verum esset, cum potius diceretur intra se tendere, quod si voluisset Philosophus aequae facile fuisset ipsi dicere intellectum intensione fieri practicum; Confirmatur? Quia eodem modo se habet intellectus in ordine ad speculationem, sicut voluntas ad praxin, sed nullus actus voluntatis est speculatio, ergo nullus actus intellectus erit praxis, quia tantum deberet esse praxis quia ab alio dirigeretur, sed etiam actus voluntatis saepius a se invicem diriguntur, nec tamen qui dirigit est speculativus, ergo nec actus intellectus licet directus ab alio erit praxis, consequenter debet semper esse actus alterius potentiae ab intellectu.

Dices Ex conclusionis probatione patet nullum esse hujus dicti & asserti fundamentum potius quam quod Philosophus dixerit intellectum extensione fieri practicum, sed hoc axioma apud Philosophum non invenitur, ergo ruit totum argumentum, vel omnia arbitrari dicuntur. **VI.** negando ma. nam fundamentum supra attuli, & licet defacto in libris Aristotelis hoc axioma non reperitur, forte per incuriam & negligentiam Typographorum omisum est, nam antiqui omnes tanquam Aristotelis citarunt, ut Scotus. D. Thomas &c. Albertus Henricus &c.

Instabis Admissio hoc axiomate tanquam Philosophi, potest illud sufficienter salvari per hoc quod unus actus tendat in alium suum actum illum dirigendo, per hoc enim fiet extensione practicus, verum tamen **VI.** hoc non esse proprie extra se tendere sed intra se, & propter hoc nego hoc ad praxin sufficere, nam sicut improprie diceret aliquis me domo exire, si ego ex cubiculo uno in aliud aequum; honestum me transferrem, ita quoque improprie dicit aliquis intellectum extendi, seu extra se exire per hoc quod ex uno, aut per unum suum actum in alterum tendat actum. Ex hac replica oritur ut

Probetur Conclusio secundum. **VII.** Si praxis non esset vel non esse deberet alterius potentiae ab intellectu nulla daretur scientia speculativa & omnis esset practica, sed hoc non est dicendum ergo, prob. ma. Quia secundum Adversarios sufficit quod unus actus intellectus dirigatur ab altero actu intellectus ad hoc ut actus directus, seu regulatus sit praxis, sed assensus conclusionis scientifica semper dirigitur ab alio actu intellectus, distante conclusionem sic vel sic inferendam, ergo, mi. probatur quia conclusio scientifica distinguitur a iudicio vel saltem ab apprehensione qua syllogizans concipit talem conclusionem esse inferendam sic vel sic. Et hoc est fortissimum argumentum Scotistarum quod convincit nullum actum intellectus

tellectus esse practicum, sed omnem esse speculativum. Attamen.

VII.

Arguitur Contra Conclus.

Omnis actus regulatus à notitia practica & imperatus à voluntate est praxis, sed multi actus intellectus regulantur à notitia practica & imperantur à voluntate, ergo erunt praxes, Major est Scoti supra; ubi docet actus aliarum potentialium à voluntate imperatos esse praxes: minor prob. actus studendi & speculandi possunt imperari intellectui à voluntate dum efficaciter mandat ut studeas, volo ut naturam humanam speculeris, quo imperio posito sequitur dictamen in intellectu dicendo, nunc est studendum, nunc est speculandum, quia sic voluntas imperat ergo. Respondet Smising, Antonius, Andreas Rhada, Vulpes, non omnem actum à voluntate imperatum esse praxin, sed tantummodo illum qui est actus alterius potentiae ab intellectu: Sed hæc responsio petit principium eum conclusionem pro solutione objectionis ponat. Secundo Respondet Cavellus actum intellectus imperatum à voluntate esse praxin, & si dicas praxis secundum Scotum debet esse alterius potentiae ab intellectu, sed actus imperatus non est alterius potentiae ab intellectu, ergo, tunc responderet nego mi. & dicit illum actum esse alterius potentiae ab intellectu, quia dicit ipse est voluntatis non quidem elicentis, sed imperantis & hæc responsio licet bona videatur, & ut talis approbetur à Fabro Licheto, Bargio, & aliis, melius tamen mihi videtur responderi posse actus intellectus imperatos esse praxes late sumendo praxin, concedo, strictè sumendo, nego, & ideo quando Scotus q.4. prologi definit praxin stricto definivit modo, non tamen voluit actus intellectus ab omni ratione praxis excludere, cum illi actus & dirigibiles & laude & vituperio digni sint. Sed

Instabis, Scotus dicit actus imperatos intellectus non esse praxes, ergo: prob. ant. quia hæc verba habet: cum igitur dicitur intellectio est imperata à voluntate, ergo est praxis, non sequitur, sed, vel est praxis, vel practica. R. hæc verba teste Mastro & Pontio difficillima esse quæ varii vario explicant modo, breviter tamen dico Scotum velle non sequi, esse praxin strictè sumptam, sed sequi esse praxin largo modo sumptam. Veruntamen.

Urgebis Interrogando quomodo ergo sequitur vel est praxis vel practica? ex hoc enim sequi videtur actus intellectus imperatos non modo esse praxes, sed etiam esse notitias practicas R. plus quam decem esse ad hunc Scoti passum responsiones fat difficiles, cum Mastro tamen R. breviter ita se rem habere ut actus intellectus imperati aliquando praxes, aliquando verò practica sint, praxes sunt quando imperat voluntas intellectui aliquam speculationem, quæ regulata & laude vel vituperio digna est. Practica notitia actus intellectus imperatus est, quando voluntas intellectui imperat actionem aliquam non directam, nec laude, vel vituperio dignam, quales actiones voluntas bene imperare potest, quare enim voluntas non possit imperare intellectui ut speculetur Syllogismum debere constare tribus terminis in modo & figura

benè dispositis, quæ actio intellectus nullo modo praxis erit, sed benè practica, quia directiva praxeos, & hæc esse mentem Scoti non obscure ex ejus verbis apparet; quando enim dixit non sequi quod actus intellectus praxes sint, subdit, sed sequitur, ergo vel est praxis vel practica; & reddens rationem ait: ipsa enim nata est denominari quasi accidentaliter à praxi ad quam extensibilis est, non autem est terminus talis extensionis, ecce quod loquatur de cognitione quæ est extensibilis, scilicet directiva & regulativa praxeos.

Ut ergo resolvam quæstionem:

IX.
Duplex est finis disciplinarum.
Ante Conclusionem notare oportet primo In disciplinis organicis, ex quarum numero est Logica duplicem esse finem intrinsecum & extrinsecum Intrinsecus finis est qui attingitur ab ipsis facultatibus, extrinsecus est qui ab aliis facultatibus, attingitur sic verbi gratia artis frœni factoria finis intrinsecus est frœnum, extrinsecus qui non à frœnifactoria, sed ab equestri attingitur est directio equi, unde ars finem extrinsecum non attingit nisi objectivè tantum, occasionaliter & valde remotè, sic etiam Logica intrinsecus finis est dare regulas bonæ divisionis, definitionis, & argumentationis, qui finis scilicet ipsa argumentatio, divisio & definitio, quia non attingitur actu exercito ab ipsa Logica docente, sed abutente, idè actualis & exercita definitio est Logicae docentis finis extrinsecus, quia non attingit exercitam definitionem elicitive, sed tantum occasionaliter & objectivè, seu idealiter, finis autem intrinsecus ut notat Scotus q.3. Prologi duplex est, formalis & objectivus, vel ut alii loquuntur quo & qui? objectivus est qui objicitur alicui arti, seu facultati, sic in frœnifactoria finis objectivus, seu qui est ipsum frœnum; finis intrinsecus formalis, seu quo est perfecta cognitio ipsius frœni, & universaliter perfecta cognitio sui objecti in quacunq; facultate, in Logica verò finis quo, seu formalis intrinsecus in sua latitudine, est cognitio modi, quo diriguntur omnes & singulæ operationes intellectus, finis verò qui & objectivus, est ipse modus cognitus. Notandum 2. Cognitionem speculativam, differre à cognitione practica ex hoc, quòd speculativa finis sit veritas, practica verò opus, seu ex hoc quòd practica ad praxin, speculativa verò ad objectum, ut speculabile, id est, ut merè contemplabile & cognoscibile ordinatur, unde non solum diversimodè denominant proprias cognitiones, sed etiam diversimodè dividunt illas, nam circa objectum speculabile cognitio speculativa denominatur vera, si conformis est illi, & falsa, si sit difformis, cognitio verò practica non dicitur vera vel falsa, sed bona & mala, unde cognitio directæ ab alia cognitione, seu à regulis logicis malè diceretur vera vel falsa, nisi valde improprie, quia hæc dictiones cognitionis practicae & praxis propriae sint.

X.
Multa sententia circa hoc, an Logica sit practica vel speculativa?
His notatis Circa id quod principaliter in quæstione queritur quadruplex est sententia, Prima docet Logicam esse scientiam nec tamen esse practicam vel speculativam, sed esse instrumentum ad assequendas utrasque, ita olim sensit noster Gerardus de Odonis apud Fabrum

activa, nec factiva, ergo Logica non est practica, probatur I. p. Minoris, illa est factiva scientia, quæ relinquit post se opus aliquod externum, sed Logica non relinquit post se aliquod opus externum, siquidem Syllogismus non est opus externum, sed internum manens in intellectu, ergo. probatur etiam 2. p. mi. ex Philosopho, nam secundum illum activa versatur circa actiones quarum principium est electio, sed clarum est electionem esse actum voluntatis, & consequenter Logicam non posse esse activam, quia est de actibus intellectus. Nec valet dicere cum aliquibus, non esse opus scientiam agentem de electionibus esse practicam, cum posset speculative agere de electionibus, quia esto verum sit quod possimus agere de electionibus speculative, quantum ad veritatem, seu ut cognoscamus, & hoc merè per accidens, non tamen possumus agere speculative de electionibus quantum ad praxin, seu opus quod nos bonos reddat, cum talis actus primò liber sit, secundò laude, vel premio dignus esse debeat, quales sunt omnes actus morales.

XIII.

Probatur Conclusio ratione secundò: Finis practicae scientia opus est, speculative veritas, sed finis Logicae est semper veritas, ergo Logica est semper speculativa, probatur mi. quia si aliquando Logica haberet pro fine opus tunc maximè hoc fieret, quando agit de Syllogismo, sed nec tunc est, quia finis Syllogismi est veritas, ideò enim facimus Syllogismos ut per illos veritatem adipiscamur. Denique si Dialectica non esset speculativa, nullam in rerum natura scientiam habebimus speculativam, sed hoc non est admittendum, ergo nec valet dicere, ut dicunt aliqui ad scientiam practicam sufficere, ut unum actum intellectus dirigat per alium suum actum, bene vel male eliciendum, hoc inquam dici nequit, quia nulla est conclusio scientifica, quantumvis speculativa quam non precedat aliquis actus intellectus dictans ipsam bene vel male eliciendam, & hoc tamen non obstante, Adversarij admittunt dari multas conclusiones speculativas, ergo hoc non sufficit.

XIV.

Dices Saltem actus intellectus imperatus à voluntate est praxis & alterius potentia actus ab intellectu, quia est voluntatis, ergo licet Logica consideret actus intellectus, adhuc erit practica. Sed contra est, Quia Logica agit de actibus intellectus secundum se, & non ut imperantur à voluntate, quòd si verò quandoq; tales actus à voluntate imperentur est merè per accidens, & voluntati quòd imperet, & actibus intellectus quòd imperati sint, nam esto non imperarentur, adhuc intellectus de eis ageret secundum se, Adde quòd non sufficiat ut actus intellectus sit quomodocumq; actus alterius potentia, sed quòd sit propriè alterius potentia etiam quoad subjectionem, id est, ne intellectus sit subiectum illius.

Instabis, Ideò ars domi factoria dicitur practica, quia dirigit constructionem domus à voluntate imperatam, ergo Logica dirigens constructionem Syllogismi faciendi à voluntate imperata, erit scientia practica. R. distinguendo ant. ideò dicitur practica, quia diri-

git &c. quæ directio est actus alterius potentia ab intellectu concedo: sed nego ant. & consequentiam, nam voluntas imperando constructionem Syllogismi non dirigit actum alterius potentia ab intellectu. Hinc

Ultimo Probatur Conclusio

XV.

Cum Pontio, Logica in nulla parte dirigit actum alterius potentia ab intellectu, quia in omnibus dirigit actum intellectus, ergo secundum nullam partem erit practica, sed si non est practica, debet esse speculativa ergo. Sed

Arguitur I. Contra Conclusionem

XVI.

congeredo plures autoritates Aristotelis, nam 1. Topicorum Logicam nõ vocat practicam vel speculativam, secundò 6. Metaph. cap. 1. speculativam dividit in Mathematicam, Physicam, & Metaphysicam, nullam faciendo mentionem Logicae. tertio 1. Metaph. cap. 2. dicit scientiam speculativam esse propter se, sed Logica non est propter se, sed propter alias scientias, ergo. quarto 6. Metaph. distinguit speculativam à practica per hoc, quòd speculativa speculetur suum objectum, practica verò faciat, sed Logica facit suum objectum nempè Syllogismum, ergo. quinto 1. Rhet. cap. 1. ait, Dialecticam intentam ad opera quæ bene vel male fieri possunt, & 1. Priorum 2. ait Logicam non solum considerare debere generationem Syllogismi, sed etiam faciendi potestatem habere. Verum breviter ad has omnes autoritates R. & ad primam quidem & secundam dico eas esse ab autoritate negativa, & ideò nil sequitur, argumentum enim ab autoritate in naturalibus scientiis nihil concludit, non enim sequitur, non legitur quòd Aristoteles habuerit duas auriculas, ergo non habuit, & similiter ad tales autoritates responde. Ad 3. & quartum locum dico Aristotelem fuisse locutum de scientiis speculativis principalioribus, qualis non est Logica, & quando dicit ad scientiam speculativam spectare ut consideret suum objectum, verum asserit, dum verò inferitur Logicam facere suum objectum scilicet Syllogismum, tunc id nego, nam Logica docens non facit, sed utens ut sæpè dixi, quòd verò aliqui hinc inferunt futurum Logicam futuram perfectiorem scientiis practicis, quòd tamen fat absurdum videtur, R. verum id esse si consideretur modus quo in suum objectum fertur, non verò eam absolute spectando, unde tantum verum & absolute loquendo de scientiis speculativis principalioribus, quòd præsent practicis. Ad quintum locum dico, Aristotelem intelligendum esse ita, ut per bene vel male fieri non intelligat moraliter, sed speculative fieri, nec vel male sumit Aristoteles in propria & præcisà acceptione, ad autoritatem verò ex 1. Top. desumptam dico, quòd velit quòd etiam debeat habere faciendi potentiam suo modo, scilicet objective & idealiter, quòd non est propriè facere, sic verbi gratia etiam idea dicitur concurrere ad effectiorem domus, non propriè, sed tantum idealiter.

Arguitur 2. Ratione, Estq; potissimum fundamentum contrariae sententia; Habitus dirigens actus voluntatis est practicus, ergo & habitus dirigens actus intellectus erit practicus, antecedens concedunt omnes, consequentia

XVII.

quentia est optima. Verumtamen & negando consequentiam & paritatem, disparitas est, quia actiones voluntatis sunt actus alterius potentie ab intellectu, non sic actiones intellectus. Sed

Instatur Prudentia est habitus practicus, quia ipsa est directiva omnium virtutum, & dirigit etiam operationes intellectus aliquas que ad virtutes pertinent, ergo nulla solutio quod debeant actus esse alterius potentie ab intellectu. Sed & dist. ant. Prudentia semper est habitus practicus stricte dictus nego ant. laxè acceptus concedo, Imò universaliter concedi potest, operationes intellectus, ut à prudentia procedunt habere rationem praxis, quia ut fit dependent ab electione voluntatis, & sunt capaces erroris practici, ac proinde imputabiles in genere moris, non habent se autem ita ut dirigitur à Logica, quia non cadunt sub directionem Logicæ nisi ut sunt capaces erroris speculativi, scilicet falsitatis, & ideo non sunt praxæ, sed merè speculationes. Attamen contra hanc solutionem alioquin bonam

Urgetur cum Vasquez. Tum quia etiam in operibus Logicæ principium est electio, quia liberè fiunt, & voluntas movet intellectum ad suos actus sicut & ceteras potentias, ergo non solum Logica dirigit actus suos in genere speculationis, sed etiam in genere moris, & sic verè erit scientia practica, quia versatur circa opera quorum principium est electio, tum quia Aristoteles supra 1. Rhet. 1. id clarè insinuat & exprimit. Sed & hanc repliam non urgere, quia si aliquid probat, probat quoque nullam esse scientiam speculativam, siquidem omnes actus cujuscunque scientie fiunt vel saltem fieri possunt à nostro intellectu liberè, & mediante motione voluntatis, cum igitur dicit Aristoteles scientiam activam versari circa ea quorum principium est electio, intelligit de operationibus, quibus per se competit procedere ab electione, & tales sunt actiones virtutis moralis, omnes enim tales aut sunt elicti, aut imperati à voluntate ut operationibus intellectus, ut à Logica diriguntur merè per accidens convenit libertas, seu voluntatis imperium, quia antecedenter ad quamcunque voluntatis imperationem potest intellectus errare in suis actibus, & per regulas quas tradit à Logica dirigi, & ideo actus ejus quatenus à Logica diriguntur non sunt praxæ. Ad Aristotelem responsam jam est supra. Fateor tamen quòd Logica possit esse practica & speculativa; practica, quia dirigit operationes intellectus, speculativa in quantum demonstrat passionem de suo objecto, tam totali, quam partiali, imò absolute practica, nec hoc esset contra Scotum, quia ipse fateor actus intellectus imperatos à voluntate esse praxæ, extendendo nomen praxæos.

QUESTIO VII.

De Necessitate & utilitate Logica.

Logicam Ad alias scientias acquirendas plurimum esse utilem res est indubitata, quod patet ex multis encomiis quibus ab Authoribus passim afficitur, ut etiam teste Maffrio Ars artium, scientia scientiarum, ad omnia me-

F. Amanji Hermann Logica.

thodorum principia, viam habens appelletur, quod pluribus Magni Augustini testimoniiis confirmatur libro 2. Doct. Christ. cap. 31. etenim ait, *Ad omnia genera questionum que in sacris literis sunt penetranda & dissolvenda, disputatio scientia plurimum valet, & cap. 37. Illa verò conclusio & definitio & divisio pars plurimum intellectorem juvat.* Lib. 2. contra Crescon. cap. 2. *Sicut non curo utrum ea ipsa disputandi disciplina Dialectica vocetur, curo tamen quantum valeo nosse ac posse disputare, hoc est veritatem à falsitate in loquendo discernere, quia hoc nisi curavero periculosè errabo.* & lib. 1. cont. eundem cap. 13. *Quid est aliud Dialectica, quam peritia disputandi, quod ideo aperendum putavi, quia etiam ipsam mihi obicere voluisti quasi Christianè non congruat veritati, & ideo me Doctores vestri velut hominem Dialecticum merito fugiendum & cavendum potius quam refellendum, revincendumq; censuerunt & cap. 15. Cum enim nunquam desint qui per insidiosas captiones captant in eorum assensiones, ut ex eorum responsionibus concludant, unde illos vel in aperta falsitate deceptos rideant, vel occultam falsitatem deceptis persuadeant, Logica ad hoc inventa est.* Ex quibus testimoniiis satis clarè liquet, quantæ utilitatis sit Logica. Verumtamen exinde non colligitur etiam esse tantæ necessitatis quin sine ea alias haberi possint scientiæ, hinc quaeritur quàm necessaria ipsa sit, & sermo est de Logica artificiali (nam naturalem esse simpliciter necessariam unanimes est consensus, quotiescunque etenim ex præmissis aliqua consequentia deducitur necessarium est, ut semper iudicium vel formale, vel virtuale, de bonitate consequentiæ intercedat, quod iudicium per Logicam fit naturalem. Notandum ergo *Necessarium* impræsentiarum dupliciter sumi posse, uno modo *absolute & simpliciter* sine quo alterum hic & nunc simpliciter haberi non potest, alio modo *secundum quid* & est illud quod licet non sit necessarium simpliciter ad esse, est tamen necessarium ad melius esse. *Necessarium* simpliciter duplex est, physice & moraliter, physice necessarium est illud sine quo aliquid esse vel fieri non potest per naturæ vires aut secundum ordinem naturæ, sic ut quis acquirat calorem, debet esse virtus calefactiva & applicatio: necessarium moraliter, est sine quo aliquid quidem fieri posset, sed non sine magna difficultate; sic dicitur homo necessario incidere in venialia peccata, seu esse impossibile ei illa vitare, quibus præmissis ad quaestionem

Dico I. Logica non est absolute & simpliciter necessaria ad alias scientias acquirendas. Hæc est

Scoti. 2. Met. 12. Et etiam D. Augustini. lib. 2. de Doct. Christ. cap. 37. ubi postquam dixisset Logicam plurimum intellectorem juvare, subiungit *quanquam plerumque accidat ut facilius homines res eas assequantur quam talium præceptorum notissimas & spinosissimas disciplinas, ex quibus verbis clarè constat eam non esse absolute & simpliciter necessariam.* Item Clemens Alexandrinus Logicam comparat sepi, *qua licet arboros fructuque non egeant ut sint, per illam tamen tuti sunt.* Prob. 2. Ratione; Ut scientiam aliquis sibi comparat satis est quòd principia penetret, indèque per naturales formas differendi conclusiones deducatur.

II. Logica non est absolute necessaria ad alias scientias.

Necessarium duplex.

K cat,

cat, sed hoc sine Logica fieri potest, ergo: mi-
quia ad principia nota nulla opus est arte, nam
si aliquis deduceret hanc conclusionem; Caput
est minus toto corpore, ex illo principio:
Omne totum est majus sua parte, & omnis pars
est minor suo toto, sed caput hominis est pars
corporis humani, ergo est minus suo toto scilicet
corpore, evidenter concluderet sine eo quod
adhiberet illas regulas Dialecticæ artificialis;
Per hoc tamen negare non intendo, quod sine
omni demonstratione scientia haberi possit
perfecta, sed tantum sine omni demonstratione
facta per regulas Logicæ, quod autem sine arti-
ficiali demonstratione naturalis haberi possit,
convincit illa ipsamet demonstratio habita de
in fallibilitate regularum Logicæ, antequam
haberetur Logica artificialis. Quando autem
dicit Aristoteles, nullum rem quempiam perfe-
ctè cognoscere nisi sciat se scire, adeoque neces-
sarium videtur, quod scire debeat se demonst-
rationem habere, quod tamen nemo novit nisi ad
regulas Logicæ reflectat, non est intelligendus
ita quasi deberet habere actum reflexum, quod
regulas cognoscat bonæ demonstrationis, sed
solum quod requiratur, ut talis sciens perfecte
præmissas penetret, & hoc patet, quia alioquin
daretur processus infinitum, nam idem potero
dicere de cognitione illa reflexa, & sic de aliis.
Deinde sicut credere aliquis potest absque eo
quod credat se credere, ita & scire quamvis non
reflectat se scire.

III.
Logica est se-
cundum quid
necessaria.

DICO 2. Logica est secundum quid necessaria
ad alias scientias acquirendas. Hæc est Scoti supra.
D. August. ex dictis in introductione ad
questionem. D. Bernardi Serm. 36. in Cantic.
Cant. ubi dicit: *Vides quia non probat multa scien-
tiam si sciendi modum nescierit*, qui textus fat clarè
Logicam, quæ est modus sciendi, necessariam
esse concludit, quod quamvis pariter moraliter
exponi possit, optimè tamen applicatur Logi-
cæ, quam nescire multa scientiam non juvat ad
evitandas captiones; sic D. Aurelius, dum lib.
2. Doct. Christ. cap. 31. ait, *sunt enim multa quæ
appellantur sophismata, falsæ conclusiones rationum,
& ita plerumq; veras imitantes, ut non solum tardos
sed ingeniosos etiam minus diligenter attentos deci-
piam; Proposuit enim quidam dicens ei cum quo lo-
quebatur, Quod ego sum tu non es, at ille consensit, ve-
rum enim erat ex parte, vel eo ipso, quod iste insidio-
sus, ille simplex erat, tunc iste addidit, ego autem sum
homo, quod cum ab illo accepisset conclusit dicens, tu
igitur non es homo. Vides quomodo non probet
multa scientiam, nisi etiam modum sciendi sciat,
quæ viâ, quæq; ratione evadere posset fallitates
& inquirere discernendo veritatem.*

Arguitur in Contra Si Logica ef-
set secundum quid necessaria ad alias scientias
acquirendas, erit etiam necessaria ad acquiren-
dam se ipsam, sed hoc est inconveniens ergo;
prob. minor, nam idem non potest esse in actu
& in potentia, sed tunc esset in actu & potentia
simul, ergo prob. mi. esset namque in actu, quia
per ipsam quereretur Logica, & esset in po-
tentia respectu Logicæ acquirendæ. R. concedo
ma. & negando minorem, nam verè sibi
ipsi inservit Logica per applicationem unius
partis ad aliam, nam illa pars quæ agit de ter-

minis, inservit parti quæ agit de enuntiationi-
bus, & hæc illi parti quæ agit de Syllogismo,
nec est in convenientem quod sibi ipsi inserviat,
nam lumen quod est medium necessarium ad
quodlibet videndum, est etiam sibi ipsi neces-
sarium ut videatur: Ad probationem distinguo
ma. idem non potest esse in actu & in potentia
respectu ejusdem concedo ma. respectu diver-
sorum nego ma. tunc autem Logica non esset
respectu ejusdem, sed respectu diversorum, sic-
ut idem calor est in actu respectu sui, & in po-
tentia in quantum potest intendi, sic Logica
esset in actu secundum suas regulas, in potentia,
quatenus illis utendo posset acquirere ma-
gis perfectam regulam. Sed

Instatur Eset in actu & potentia res-
pectu ejusdem, ergo nulla solutio, prob. ant. quia
illæ regulæ quæ supponuntur in actu vel sunt
acquiritæ per alias Regulas vel non; si per
alias, ergo non possunt supponi esse in actu ad
acquirendam Logicam; si non sunt, ergo Logi-
ca non est necessaria ad se ipsam acquirendam,
quia illæ regulæ sunt Logicæ artificialis, atq;
adeo in congruè additur alterum distinctionis
membrum, quod in serviant ad magis perfectam
Logicam acquirendam; nam magis perfecta
Logica est qualitas Logicæ, non verò ipsa Lo-
gica in substantia de qua controvertitur. Sed R.
negando ant. ad ant. prob. dico illas regulas
quæ supponuntur actu esse, non fuisse acqui-
sitæ per alias regulas artificiales, sed per natura-
les differendi modos, unde verum est Logicam
fuisse acquisitam sed etiam omnes suas partes
per artificialem, exceptâ illâ, quæ nō artificiale,
sed naturale præsupponit instrumentum, ad quod
requirebatur alia Logica artificialis, sed erat
sufficiens ad adjuvandū acquirere alias partes.

Urgetur Si una pars Logicæ potuit ac-
quiri sine alia, ergo etiam Physica acquiri po-
terit sine Logica: prob. conseq. quia quemad-
modum illa pars Logicæ conducebat ad acqui-
rendam Logicam totam, ita & pars Physicæ
conducere poterit ad acquirendam totam Phy-
sicam, ergo Logica non erit necessaria. R. ne-
gando consequentiam cum probatione, dispa-
ritas est quia una pars Logicæ potest conducere
ad aliam partem Logicæ dupliciter, primò qua-
tenus notitia unius deservit ad notitiam alte-
rius propter connexionem objectorum, secun-
dò quatenus objectum unius partis habet ratio-
nem instrumenti ad inquirendam cognitionem
alterius partis, sive neantur in subiecto seu ob-
jecto, sive non, una pars verò Physicæ in servit
alteri parti tantum primo modo, Logica verò
utroq; sed claritatis gratiâ Nota, quod quam-
vis alia scientiæ habeant suas particulares defi-
nitiones, divisiones, in quantum tamen con-
sideratur earum certitudo & veritas omnes ad Lo-
gicam pertinent, nempe ex regulis & præceptis
traditis de definitione, & divisione, &c. In Lo-
gica.

Restat adhuc probanda Conclusio ex ra-
tione, quod ex præaccelerata Argutione præ-
termisi supra, sic. Quilibet artifex expedi-
tor est ad opera artis cum parata habet in-
strumenta, quam cum ipsis destituitur, sed
sciendi instrumenta sunt formæ differendi,
ergo

ergo intellectus qui sciendi artifex est, multo expeditior atque ad discendum promptior evadit si praefatas differendi formas a Logica obtineat. Deinde ignari Logicae in plurimos labi errores experientia constat, & traditione Aristotelis 4. Met. t. 8. ubi ait, omnia Dialectica addiscantur opus est. Ita etiam Tullius 3. de finibus inquit, sine Logica quemvis arbitramur a vero adduci falliq; posse. Sed

per se dirigibiles in quacunq; materia, ergo Logica ordinatur ad omnes & singulas operationes dirigendas; prob. ant. quia qualibet separatim potest participare proprium errorem, quia si implicaret dari tertiam operationem, adhuc darentur praecipua de secunda, universalem verbi gratia negativam converti simpliciter &c. Et si implicaret secunda, adhuc darentur praecipua de prima verbi gratia quod ad distincte quidditatem apprehendendam oporteat concipere genus & differentiam objecti, quamvis una magis indigeat directione quam alia. Prob. secunda pars, quia quidquid in sua Logica Aristoteles tradidit fecit in gratiam Syllogismi, ut ipse testatur Doctor, ergo adequatus ejus Logicae finis erit directio Syllogismi: ant. patet ex dictis, tenet etiam consequentia; Ergo sit hujus quaestiones & etiam disputationis finis, nam quod ab aliis hic pariter pertractari solet de unitate scientiarum, subalternatione, & similibus, cum sint omnibus scientiis communia, hic impertractata relinquo, & differo, usque dum egero de scientia in libris Priorum. Sit igitur finis

VI. *De Logica*
Quaeres 1. Utrum habitus Logicae immediate & Physice influat in actus aliarum scientiarum, seu quod idem est, utrum influat effective? R. negative solummodo influat, directivè, tradendo regulas, hinc etiam pro fine hujus quaest. & totius disp.

VII. *De Logica*
Quaeres 2. Quinam sit finis Logicae? R. quod finis Logicae in tota sua amplitudine sit dirigere omnes & singulas operationes, in quacunq; materia, seu probabili seu necessaria, si vero consideretur ut eam Aristoteles tradidit ejus finis est directio tantum tertiae mentis operationis. Resolutio est Scoti 1. Priorum. q. 2. §. Quantum ad tertium. Probatur quoad 1. p. Quia omnes tres operationes sunt

DISPUTATIO II.
DE DISTINCTIONIBUS.

Hanc materiam Antiquiores Scotista aliqui, qui etiam Formalista appellati fuerunt, ita fuscè tractarunt, ut novam scientiam inchoare potius visis fuerint cujus objectum esset formalitas, quam clarè doctrinam de distinctionibus proponere ex quorum prolixitate ortum est ut, Mastrius & Bellutus putant, quod plures etiam excellentis indolis à Schola Scoti perdidit Alumnos, & quotidie perdat, ut mirum sit quod in Schola Scotica tam fusa tractatio non tollatur & ab aliquibus veluti omnimò necessaria proponatur, Et licet Mastrius & Bellutus, antiquiores redarguant veluti superflue suos, eadem censurà mihi tamen digni videntur, qui non contenti rem semel in Logica proponere, eandem materiam iterum in Metaphysica repetunt, asserentes se in Logica ea tantum proponere quae ad Logicos spectant, verum nec eandem materiam tradam hic inchoare, aut hoc futurus operis imperfecti ut alibi repetere cogar; ideo eam ita expediam, quatenus nec superflua nec inutilis videar, si igitur.

QUAESTIO I.

De Distinctione ut sic, in quonam formaliter consistat?

Ante Resolutionem Notandum 1.

Maximum esse discrimen inter distincta, diversa, differentia, & diversa, ac opposita; nam distincta illa dicuntur quae per negationem sui invicem vel realiter vel formaliter exprimuntur; diversa distinctioni superaddunt negationem unionis seu connexionis, unde quae sunt diversa sunt etiam distincta, non tamen e contra, quae sunt distincta sunt etiam diversa. Differentia superaddit rebus distinctis dissimilitudinem in natura, unde homo & brutum non solum distinguuntur, dividuntur, sed etiam differunt: Opposita verò sunt quae habent aliquam specialem inter se repugnantiam, ut patet ex summulis, & hoc maxime verum est, si omnia sumantur proprie & in rigore: nam frequentè ab Authoribus ita accipiuntur ut coincidere nonnulla inter se existimentur.

Notandum 2. Distinctionem dicere duo: unum fundamentaliter, alterum formaliter, fundamentaliter dicit ipsam rem quae est
F. Amandi Hermann Logica.

vel eadem vel distincta, formaliter dicit formam, ratione cujus est eadem vel distincta, sicut se homo & lignum habent, quae per suas entitates fundamentaliter distinguuntur; formaliter verò per formam illis entitatibus superadditam à qua denominantur distinguuntur. Quae iterum dupliciter accipi potest primò negativè, ut coincidit cum non identitate: nam distinctio proprie inter positiva extrema est, ut cum negationes proprie entia non sint, ita neq; proprie distinguuntur; quia licet inter ens & non ens maxima sit distinctio, nam opponuntur contradictoriè: tamen quia non fundatur in uno positivo extremo non dicitur positiva, sed negativa; secundò potest sumi positivè & sic est ratio positiva sive realis, sive rationis inter duo extrema positiva, quare privatio distinguitur ab habitu negativè non positivè, Hinc Trobeta in suis formalitatibus, teste Mastrio, dicebat, quod omnis distinctio sit non identitas, non tamen è conversò omnis non identitas sit distinctio, quia non identitas latius patet quam distinctio, cum etiam conveniat non enti, distinctio verò cum sit relatio positiva ut statim dicam, praesupponit extrema positiva, & convenit